

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Dato: 2. januar 2007
Kontor: Lovteknikkontoret
Sagsnr.: 2005-775-0002
Dok.: IHT40411

KOMMENTERET OVERSIGT

vedrørende

Arvelovsudvalgets betænkning nr. 1473/2006 om revision af arvelovgivningen mv.

I. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Betænkning nr. 1473/2006 om revision af arvelovgivningen mv., som forslaget til arvelov og forslaget til lov om ændring af forsikringsaftaleloven samt forskellige andre love (Begunstigelser i forsikringsordninger og ændringer som følge af arveloven mv.) bygger på, har været sendt til høring hos følgende myndigheder og organisationer:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Procesbevillingsnævnet, Rigsadvokaten, Politidirektøren i København, Politiforbundet i Danmark, Politimesterforeningen, Politifuldmægtigforeningen, Advokatrådet, Adoption og Samfund, Amtsrådsforeningen, Danske Bedemænd, Dansk Retspolitisk Forening, Dansk Arbejdsgiverforening, Det Centrale Handicapråd, Finansrådet, Forbrugerrådet, Foreningen af autoriserede bobestyrere, Foreningen af Familieretsadvokater, Foreningen af offentlige chefer i statsamterne og Københavns Overpræsidium, Foreningen af Registrerede Revisorer, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Forsikring & Pension, Foreningen af Statsamtmand, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Frederiksberg Kommune, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Handelshøjskolen i København, Handelshøjskolen i Århus, Institut for Menneskerettigheder, Isobro, Kommunernes Landsforening, Kræftens Bekæmpelse, Københavns Overpræsidium, Københavns Kommune, Københavns Universitet (Juridisk Fakultet), Landsorganisationen i Danmark LO, Lønmodtagernes Garantifond, Landbrugsraadet, Realkreditrådet, Retssikkerhedsfon-

den, Statsamtet Vestsjælland, Statsamtet Viborg, Statsamtet Sønderjylland, Statsamtet Bornholm, Statsamtet Frederiksborg, Statsamtet Storstrøm, Statsamtet Ringkøbing, Statsamtet Fyn, Statsamtet Roskilde, Statsamtet København, Statsamtet Nordjylland, Statsamtet Ribe, Statsamtet Århus, Syddansk Universitet (Det Samfundsvidenskabelig Institut), Aalborg Universitet (Det Samfundsvidenskabelige Institut), Aarhus Universitet (Det samfundsvidenskabelige fakultet), Ældre Sagen, Danske Familieadvokater og De Samvirkende Invalideorganisationer.

Justitsministeriet har modtaget høringssvar fra:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Procesbevillingsnævnet, Rigsadvokaten, Politidirektøren i København, Politiforbundet i Danmark, Politimesterforeningen, Advokatrådet, Institut for Menneskerettigheder, Dansk Arbejdsgiverforening, Det Centrale Handicapråd, Foreningen af Familieretsadvokater, Forbrugerrådet, Foreningen af Statsamtmand, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Forsikring & Pension, Finansrådet, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Kommunernes Landsforening, Kræftens Bekæmpelse, Københavns Kommune, Københavns Universitet (Juridisk Fakultet), Lønmodtagernes Garantifond, professor, dr. jur. Linda, Nielsen, Københavns Universitet, professor, dr. jur. Irene Nørgaard, Aarhus Universitet, lektor Ingrid Lund-Andersen, Aarhus Universitet, Statsamtet Frederiksborg, Statsamtet Roskilde, Syddansk Universitet (Det Samfundsvidenskabelig Institut), Ældre Sagen, Danske Familieadvokater og De Samvirkende Invalideorganisationer.

Justitsministeriets bemærkninger til høringssvarene er anført med kursiv.

II. Høringssvarene

1. Generelle bemærkninger

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, retterne i Ålborg og Århus, Dommerfuldmægtigforeningen, Politidirektøren i København, Politiforbundet i Danmark, Politimesterforeningen, Procesbevillingsnævnet, Rigsadvokaten, Dansk Arbejdsgiverforening, Forbrugerrådet, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Kommunernes Landsforening, Københavns Kommune, Statsamtet Roskilde, Syddansk Universitet (Det Samfundsvidenskabelig Institut) og Institut for Menneskerettigheder har ikke bemærkninger til betænkningen.

Den Danske Dommerforening anfører, at der vil være behov for massiv information af befolkningen ved reglernes ikrafttræden.

Politiforbundet i Danmark kan generelt tilslutte sig betænkningen, der blandt andet tilgodeser ægtefæller og ugifte samlevende under hensyntagen til de samlivsformer, som mange par vælger at leve under i dag.

Advokatrådet anfører, at arvelovgivningen har til formål på den ene side at fastlægge en legal ordning, som gennemsnitligt må anses for stemmende med befolkningens ønsker, og på den anden side at gøre den legale ordning så overskuelig, at den enkelte forholdsvis let kan tage stilling til behovet for at oprette testamente og til et eventuelt testamentets indhold. Efter rådets opfattelse er det i vidt omfang lykkedes at tilgodese disse til dels modstridende formål i betænkningen. Rådet kan derfor generelt tilslutte sig udvalgets forslag

Det Centrale Handicapråd påpeger generelt vigtigheden af, at der sker en individuel og konkret vurdering i tilfælde, hvor en persons fysiske eller psykiske handicap kan have betydning for rettigheder efter arvelovgivningen, f.eks. ved oprettelse af testamente.

Foreningen af Familieretsadvokater bemærker, at udvalgets forslag generelt opfylder kommissoriet ganske godt, og at betænkningen lægger op til en regulering af en række praktiske problemstillinger på glimrende vis.

Finansrådet anfører, at betænkningen overordnet set indeholder en række gode forslag til modernisering af arvelovgivningen mv., således at reglerne i højere grad tilpasses nutidens familie- og samfundsforhold.

Professor dr.jur. Linda Nielsen, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet, finder, at betænkningens nydannelser, herunder særligt forslagene om forbedring af ægtefællens stilling og indførelse af arveret for ugifte samlevende, er velvalgte, og at forslagene i deres hovedindhold er afbalancerede. Ændringerne vil imidlertid medføre et stort behov for en oplysningsindsats, således at det bliver klart, hvordan retsstillingen bliver.

HK Landsklubben Domstolene anfører, at der bør udarbejdes en vejledning til arveloven, der bl.a. forklarer en række særlige udtryk, f.eks. suppleringsarv, udarvinger og ensom erklæring.

Danske Familieadvokater finder, at udvalgets forslag generelt er velgennemtænkte og udtryk for en positiv og nødvendig ajourføring af arvelovgivningen i lyset af de ændrede familiemønstre i samfundet.

Justitsministeriet er opmærksom på, at der i forbindelse med ikrafttrædelsen af den nye arvelov vil være behov for en oplysningsindsats om de nye regler. Justitsministeriet vil drøfte med bl.a. Domstolsstyrelsen, hvorledes en sådan oplysningsindsats bedst kan tilrettelægges.

2. Ægtefællens arveret og svogerskabsarv

Arv efter loven

Der har i de høringssvar, der berører spørgsmålet, været generel tilslutning til den foreslåede forhøjelse af ægtefællens legale arv fra 1/3 til 1/2 af arveladerens ejendele (lovudkastets § 9)

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets forslag.

Ret til suppleringsarv

Præsidenten for retten i Odense bemærker, at det forhold, at livsforsikringssummer mv. skal indgå ved beregningen af retten til suppleringsarv, vil indebære, at der i mange tilfælde ikke vil være tale om en styrkelse af den længstlevende ægtefælles retsstilling.

Finansrådet finder det kritisabelt at rentepensioner ikke er medtaget i beregningsgrundlaget for retten til suppleringsarv. Tildelingen af en sådan fortrinsstilling til forsikringssekskabernes livrenter er ubegrundet og vil kunne øge risikoen for mangelfuld rådgivning, idet der i højere grad vil blive fokuseret på livrenten, som umiddelbart behandles mest fordelagtigt på skiftet. Hermed er der risiko for, at rådgivningen ikke tager hensyn til, hvad der samlet set er mest hensigtsmæssigt for den længstlevende ægtefælle. Det er ikke hensigtsmæssigt på denne måde at åbne op for spekulation i, hvilke ordninger der behandles mest hensigtsmæssigt på skifte.

Professor dr.jur. Linda Nielsen, Københavns Universitet, anfører, at den foreslåede forhøjelse af beløbsgrænsen for retten til suppleringsarv er hensigtsmæssig som led i styrkelse af ægtefællens retsstilling. Det er velbegrundet, at pensions- og forsikringsordninger skal indgå i beregningen, men det vil mindske reglens praktiske betydning betragteligt. Også rentepensioner bør medtages i beregningsgrundlaget, da de tjener det samme formål som de pensions- og forsikringsordninger, der efter udvalgets lovudkast skal indgå ved beregningen. I modsætning til hvad der anføres i betænkningen, er det endvidere muligt at værdiansætte rentepensioner. En sådan værdiansættelse kan bl.a. komme på tale under et separations- og skilsmissekifte efter de nye regler i §§ 16 b-16 h i lov om ægteskabets retsvirkninger

Lønmodtagernes Garantifond (ATP) anfører, at det bør præciseres, hvilke ydelser der er ”pensionsydelser og lignende ydelser”, og hvilke ydelser, der er ”løbende livsbetingede ydelser”.

Danske Familieadvokater anfører generelt, at reglerne om ret til suppleringsarv (lovudkastets § 11, stk. 2-4) allerede efter de gældende regler kan give anledning til fortolkningstvivl, når det

skal afgøres, om suppleringsarven skal tages fra førstafdødes særeje eller fra fællesejeaktiver, og om midlerne skal tages fra testamentsarvinger eller tvangsarvinger, ligesom retten til suppleringsarv får betydning for den længstlevende ægtefælles udtagelsesret. Det kan endvidere ikke udelukkes, at den ændrede udformning af reglerne om ægtefællens ret til suppleringsarv reelt vil indebære, at den længstlevende ægtefælle stilles dårligere end efter de gældende regler, fordi livsforsikringer mv., der kommer til udbetaling i anledning af dødsfaldet skal indgå i beregningen.

Justitsministeriet er enig med Arvelovsudvalget i, at beløbsgrænsen for retten til suppleringsarv bør forhøjes fra 210.000 kr. (2007) til 500.000 kr., og at forsikrings- og pensionsydelse, der kommer til udbetaling i anledning af dødsfaldet som udgangspunkt bør indgå ved beregningen.

Den foreslåede udformning af reglerne om retten til suppleringsarv vil kunne indebære, at nogle ægtefæller, der får udbetalt betydelige forsikrings- og pensionsydelse i anledning af ægtefællens død, bliver ringere stillet efter lovforslaget end efter gældende ret, hvor sådanne ydelser som udgangspunkt ikke indgår i beregningsgrundlaget.

Som anført i pkt. 3.3.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget har en ægtefælle, der får betydelige ydelser udbetalt som følge af dødsfaldet, imidlertid ikke behov for at opnå den sociale beskyttelse, som er formålet bag retten til suppleringsarv.

Lovforslaget er – i modsætning til Arvelovsudvalgets forslag - udformet således, at også løbende, livsbetingede ydelser, der kommer til udbetaling til den længstlevende ægtefælle som følge af dødsfaldet, indgår i beregningen af retten til suppleringsarv.

Som anført i pkt. 3.3.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget tjener løbende livsbetingede ydelser ligesom øvrige udbetalte forsikrings- og pensionsydelse mv. til den længstlevende ægtefælles forsørgelse. Det er endvidere muligt at foretage en opgørelse af værdien af en ordning med løbende, livsbetingede ydelser beregnet på grundlag af den sikredes gennemsnitlige restlevetid (alderspensionstilsagn). En sådan beregning af f.eks. en livrente kan det som anført i høringssvaret fra professor, dr. jur. Linda Nielsen bl.a. komme på tale at foretage ved et egentligt skifte i anledning af separation og skilsmisse efter reglerne i §§ 16 b – 16 h i lov om ægteskabets retsvirkninger, der blev indsat i loven ved § 1, nr. 1, i lov nr. 483 af 7. juni 2006 om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo mv. (pensionsrettigheders behandling ved død samt ved separation og skilsmisse).

Arvelovsudvalgets forslag (og lovforslaget) indebærer ingen ændringer i den måde, suppleringsarven skal udredes på. Om dette spørgsmål kan der bl.a. henvises til Svend Danielsen, Arveloven med kommentarer, 5. udg., 2005, s. 98 (med henvisninger). Det fremgår heraf, at friarven angri-

bes først og inden for den, det der ikke er testeret over, og dernæst fælleseje for særeje. Justitsministeriet har ikke fundet grundlag for at foreslå særlige regler herom.

Advokatrådet anfører, at den foreslåede regel om, at den førstafdøde ægtefælles særlivsarvinger skal have fortrinsret og udløsningsret til aktiver med særlig erindringsværdi i forbindelse med udlevering af et bo efter reglerne om ret til suppleringsarv formentlig vil forsinke og besværliggøre udlevering af boet til længstlevende ægtefælle (lovudkastets § 11, stk. 4).

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets forslag. Det er ikke Justitsministeriets vurdering, at den foreslåede regel vil indebære en væsentlig forsinkelse og besværliggørelse af bobehandlingen i almindelighed, da egentlige tvister herom næppe vil forekomme hyppigt.

Svogerskabsarv

Præsidenten for retten i Odense kan tilslutte sig de foreslåede regler om svogerskabsarv (lovudkastets §§ 15 og 16) og henviser til, at de gældende regler i visse situationer har medført uheldige konsekvenser.

Advokatrådet foreslår, at legal sekundosuccession indføres i alle tilfælde, hvor ægtefællerne ikke alene efterlader sig fællesbørn. Reglerne herom kan udformes i overensstemmelse med § 16 i Arvelovsudvalgets lovudkast, dvs. således at arven efter førstafdøde behandles som arveforskud ved arvedeling efter længstlevende. Hermed opnås, at kun de ægtefæller, som ikke ønsker ligelig behandling af deres livsarvinger efter længstlevendes død, behøver at oprette testamente.

Professor, dr. jur. Irene Nørgaard anfører, at de foreslåede legale regler om svogerskabsarv er udtryk for overregulering, og at også de foreslåede regler vil kunne føre til urimelige konsekvenser. I realiteten flytter de foreslåede regler besværet med testamentsoprettelsen over på længstlevende, fordi det bliver længstlevendes problem at forstå, at der ikke er gjort op med førstafdødes arvinger, selvom længstlevende har arvet førstafdøde.

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets forslag.

Som det fremgår af pkt. 4.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger kan Justitsministeriet i det hele tiltræde Arvelovsudvalgets overvejelser om ændringer i reglerne om svogerskabsarv, der indebærer, at der – som deklaratisk regel – opnås en mere ligelig fordeling af arven mellem førstafdødes og længstlevendes slægt end efter de gældende regler.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil en generel regel om legal sekundosuccession, således som det foreslås af Advokatrådet, være for vidtgående. En regel herom ville således være et brud med

arvelovens almindelige grundregel om, at arven tilfalder afdødes slægt, hvis der ikke er oprettet testamente. En generel regel om legal secondosuccession vil desuden kunne føre til urimelige resultater, når en længstlevende ægtefælle, som det forekommer i stigende grad, er indgået i en ny familiedannelse.

4. Tvangsarv og umyndiges arv

Tvangsarv

Præsidenten for retten i Odense anfører, at muligheden for at beløbsmaksimere en livsarvings tvangsarv til 1 mio. kr. for at lette et generationsskifte kan fremstå som lovgivning for at hjælpe dem, der ikke i tide er påbegyndt et generationsskifte, bortset fra ved testamente

Advokatrådet anfører, at udvalgets forslag om forskellige tvangsarvebrøker for ægtefællen ($\frac{1}{2}$ af den legale arv, jf. lovudkastets § 10) og livsarvinger ($\frac{1}{4}$ af den legale arv, jf. lovudkastets § 5) er unødigt kompliceret. Det vil være ubetænkeligt også at nedsætte ægtefællens tvangsarvebrøk til $\frac{1}{4}$ af den legale arv. En sådan nedsættelse af ægtefællens tvangsarvebrøk vil endvidere kunne smidiggøre tilrettelæggelsen af større generationsskifter ved begunstiggelse af ægtefællen gennem en successionsrækkefølge.

For så vidt angår forslaget om indførelse af adgang til ved testamente at beløbsbegrænse en livsarving tvangsarv til 1 mio. kr. (lovudkastets § 5, stk. 2) betoner Advokatrådet, at det bør fremgå tydeligere af lovforslaget, at beløbsbegrænsningen kræver en utvetydig tilkendegivelse herom i testamentet.

Foreningen af Familieretsadvokater kan tilslutte sig udvalgets forslag om nedsættelse af livsarvingernes tvangsarv. Derimod er foreningen kritisk over for den foreslåede differentiering af ægtefællens og livsarvingernes tvangsarvebrøker. Foreningen henviser til, at differentieringen ikke er forenelig med hensynet til at lette generationsskifte i familieejede virksomheder. Foreningen finder på denne baggrund, at også ægtefællens tvangsarv bør begrænses til $\frac{1}{4}$ af den legale arv.

Professor dr.jur. Linda Nielsen, Københavns Universitet finder, at begrænsningen af livsarvingernes tvangsarvet er velbegrundet. De samlede ændringer vil imidlertid få stor betydning for livsarvingernes stilling. For det første vil muligheden for ved testamente at begrænse en livsarvings tvangsarv til 1 mio. kr. kunne medføre, at der gøres meget stor forskel på tvangsarvingerne. Det kan i konkrete tilfælde forekomme urimeligt, særligt ved store formuer. Derudover vil ændringen af begunstigelsesreglerne i forsikringsaftaleloven og pensionsopsparingsloven flytte mange forsikrings- og pensionssummer fra livsarvingerne til en længstlevende samlever. Der er

dermed tale om en meget væsentlig begrænsning af tvangsarv og andre rettigheder, hvilket samlet set vil forringe livsarvingers retsstilling meget betydeligt. Dette kan forekomme betænkeligt over for særlige grupper, herunder særlivsarvinger efter den førstafødte ægtefælle, og undtagelsesregler, der kan tage højde for klart urimelige situationer, bør derfor overvejes.

Professor, dr. jur. Irene Nørgaard finder, at den foreslåede nedsættelse af livsarvingernes tvangsarveret er vidtgående, og at det vil medføre, at børn, der i øvrigt – og måske med rette – har følt sig tilsidesat til fordel for en forælders nye ægtefælle eller nye børn, i særlig grad vil blive ramt af den foreslåede udvidede testationsadgang. Hvis det derimod fastholdes, at livsarvingernes tvangsarv udgør $\frac{1}{2}$ af den legale arv på samme måde som for ægtefællen, vil det gøre regelkomplekset mere enkelt, fordi både tvangsarven og testationskompetencen vil udgøre $\frac{1}{2}$, når der er livsarvinger.

Danske Familieadvokater anfører, at det forsørgelsesformål, der ligger til grund for reglerne om livsarvingernes tvangsarveret, ikke er lige så relevant som tidligere. På denne baggrund kan foreningen støtte udvalgets forslag om en nedsættelse af livsarvingernes tvangsarvebrøk til $\frac{1}{4}$ af den legale arvelod. Det vil endvidere være hensigtsmæssigt også at nedsætte ægtefællens tvangsarvebrøk til $\frac{1}{4}$ af den legale arvelod, idet reglerne herved vil blive klarere og mere forståelige. Der peges i den forbindelse på, at Arvelovsudvalgets forslag til udformningen af reglerne om ægtefællens og livsarvingernes tvangsarv indebærer, at friarven for en gift arvelader med børn er større end friarven for en gift arvelader uden børn.

For så vidt angår den foreslåede adgang til ved testamente at beløbsbegrænse en livsarvings tvangsarv til 1 mio. kr. er Danske Familieadvokater ikke overbevist om, at der er fundet den rette afvejning mellem hensynet til et af arveladeren planlagt generationsskifte og hensynet til økonomisk sikring af tvangsarvingen. Foreningen anser det endvidere for unødigt kompliceret, hvis arvelader i testamentet udtrykkeligt skal anføre, at arven skal begrænses til 1.000.000 kr. Hvis arveladeren i testamentet har anført, at livsarvingens arv skal ”begrænses til tvangsarven” eller ”skal begrænses mest muligt”, bør det efter foreningens opfattelse være udtryk for, at beløbsbegrænsningen på 1 mio. skal finde anvendelse. Foreningen anfører desuden, at der ikke i lovudkastet er medtaget en overgangsregel af hensyn til de mange, der allerede har oprettet testamente om begrænsning af tvangsarven.

For så vidt angår livsarvingernes tvangsarveret er lovforslaget udformet i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets forslag.

Justitsministeriet er således enig med Arvelovsudvalget i, at tvangsarveretten for livsarvinger ikke bør afskaffes. Som det fremgår af lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 2.3.2. taler en række forhold, herunder bl.a. hensynet til gennemførelse af generationsskifter i erhvervsvirk-

somheder og muligheden for ved testamente at ligestille sammenbragte børn i arveretlig henseende, imidlertid for den nedsættelse og justering af livsarvingernes tvangsarveret, som udvalget har foreslået.

Lovforslaget bygger ligesom Arvelovsudvalgets forslag på, at reglerne om tvangsarv skal være ens for alle livsarvinger. Justitsministeriet finder således ikke, at der er behov for særlige regler til varetagelse af hensynene til bestemte grupper af livsarvinger, f.eks. en særlivsarving i tilfælde hvor arveladeren er indgået i en ny familiedannelse, hvori særlivsarvingen ikke indgår. Sådanne særlige regler ville indebære et indgreb i den handlefrihed for arveladeren, som er formålet med den foreslåede nedsættelse af livsarvingernes tvangsarv. Sådanne særlige regler ville endvidere medføre, at reglerne om tvangsarv ville blive væsentlige mere komplicerede.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets forslag om, at der skal være adgang til at beløbsbegrænse et barns tvangsarv til 1 mio. kr.

I testamentspraksis anvendes ofte formuleringen, at en livsarving skal arve "mindst muligt", eller at en arving skal arve "mest muligt". Som anført i bemærkningerne til lovforslagets § 5 bør sådanne testamentariske bestemmelser efter Justitsministeriets opfattelse ikke anses for bestemmelser om beløbsbegrænsning af tvangsarven. Dette gælder, uanset om den testamentariske bestemmelse er oprettet før eller efter den nye arvelovs ikrafttræden. En beløbsbegrænsning skal således fremgå udtrykkeligt af testamentet. Baggrunden herfor er, at adgangen til at beløbsbegrænse tvangsarven må anses for en særregel, der fraviger lovforslagets almindelige udgangspunkt om, at tvangsarven udgør $\frac{1}{4}$ af livsarvingernes legale arv.

For så vidt angår ægtefællens tvangsarveret foreslår Justitsministeriet bl.a. i lyset af hørings svarene, at tvangsarvebrøken nedsættes til $\frac{1}{4}$ af den legale arv på samme måde, som Arvelovsudvalget foreslår det for livsarvinger.

Som det fremgår af pkt. 3.3.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget har ægtefællens ret til tvangsarv kun praktisk betydning i meget få tilfælde, fordi ægtefæller som hovedregel vil ønske at begunstige hinanden i et testamente. En ægtefælle, der ikke ønsker, at den anden ægtefælle skal arve den pågældende, vil endvidere som udgangspunkt blive separeret eller skilt og derved bringe den gensidige arveret, herunder tvangsarveretten, til ophør. En nedsættelse af ægtefællens tvangsarvebrøk vil gøre reglerne væsentligt enklere, navnlig fordi den testationsfrie del af boet med en sådan ændring forøges, således at den altid vil udgøre $\frac{3}{4}$ af boet.

Umyndiges arv

Advokatrådet anfører, at det ikke forekommer hensigtsmæssigt, at en testamentarisk bestemmelse om fordeling af tvangsarven efter en mindreårig tvangsarvings død automatisk bortfalder ved det fyldte 18. år (lovudkastets § 56).

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med betænkningens forslag, dvs. at testamentet automatisk bortfalder, når livsarvingen fylder 18 år. Justitsministeriet kan således ikke tilslutte sig Advokatrådets bemærkninger.

Som anført i pkt. 10.3.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger er baggrunden herfor, at dette ville medføre, at en livsarving, der ikke ønsker en anden fordeling af arven end den, der er lovens udgangspunkt, ved det 18. år henvises til at oprette et testamente, hvor den pågældende bestemmer, at faderens eller moderens testamentariske disposition ikke længere skal gælde, og at arvelovens almindelige regler dermed skal anvendes. Det er efter Justitsministeriets opfattelse et grundlæggende arveretligt princip, at arven fordeles efter arvelovgivningens almindelige regler, medmindre arvingen selv gyldigt har truffet en anden bestemmelse om arvens fordeling. Den foreslåede adgang for en arvelader til at oprette testamente om umyndige livsarvingers tvangsarv må anses for en særlig og snæver undtagelse til dette princip.

5. Uskiftet bo

Præsidenten for retten i Odense tilslutter sig de foreslåede ændringer og præciseringer i reglerne om uskiftet bo, men anfører dog, at der bør indføres et forbud mod, at en længstlevende ægtefælle i uskiftet bo, indgår nyt ægteskab efter at have modtaget skifteafkald fra livsarvingerne med forbehold af livsarvingernes arveret. Begrundelsen er, at sådanne senere skiftebehandlinger er besværlige, samt at der umiddelbart ved indgåelse af det nye ægteskab skal betales boafgift uden bundfradrag.

Justitsministeriet kan tiltræde, at den bestående adgang for livsarvingerne til at give afkald på skifte, uden at der samtidig gives afkald på arven, kan give anledning til uklare formueforhold på senere skifter og skabe en kompliceret skiftesituation særligt i tilfælde, hvor der også er formuefællesskab i den længstlevende ægtefælles nye ægteskab.

På denne baggrund indeholder lovforslaget – i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets tilkendegivelse om spørgsmålet – en regel om, at livsarvingerne ikke i denne situation kan give afkald på skifte af det uskiftede bo med forbehold af arveretten (lovforslagets § 26, stk. 2, 2. pkt.).

Finansrådet bemærker, at ratepensioner, som tilfalder den længstlevende ægtefælle i uskiftet bo fra tredjemand, ikke bør indgå i det uskiftede bo, hvis ægtefællen anmoder om skifte af det uskif-

tede bo inden 3 måneder (lovudkastets § 23, stk. 7). Herved ligestilles ratepensioner med kapitalpensioner og livsforsikringer.

I lyset af bl.a. Finansrådets bemærkninger har Justitsministeriet overvejet, om anvendelsesområdet for lovudkastets § 23, stk. 7, bør udvides.

Der er efter Justitsministeriets opfattelse ikke noget grundlag for i denne henseende at behandle en ratepension eller en livrente (løbende, livsbetinget ydelse), der er tegnet af tredjemand til fordel for den længstlevende ægtefælle, anderledes end livsforsikringer og kapitalpensionsordninger.

I lovforslagets § 23, stk. 7, foreslås det derfor, at alle pensionsydelse og lignende ydelser, som tilfalder den længstlevende ægtefælle fra tredjemand, skal være omfattet af bestemmelsen. Der henvises i øvrigt til pkt. 5.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det er efter **Finansrådets** opfattelse misvisende, når det i bemærkningerne til § 29, stk. 2, i lovudkastet om misbrug af det uskiftede bo anføres, at ”tegning af f.eks. en urimelig stor kapitalpension må anses som misbrug”. Det må anses som tvivlsomt, at der kan blive tale om misbrug, som følge af loftet over indskud på kapitalpensionsordninger (42.000 kr. i 2006).

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets forslag. Den foreslåede udformning af bestemmelsen har alene til formål at fastslå, at også et indskud på en kapitalpensionsordning efter omstændighederne vil kunne udgøre et misbrug af det uskiftede bo på samme måde som tegning af en uforholdsmæssig høj livrente. Det kan ikke udelukkes, at et indskud på 42.000 kr. i et uskiftet bo af beskeden størrelse kan være et misbrug af det uskiftede bo.

HK Landsklubben Danmarks Domstole finder, at den foreslåede regel om, at den førstafdøde ægtefælles livsarvinger skal underrettes om udleveringen af et bo til uskiftet bo, er formynderisk over for ægtefællen og er egnet til at ”udstille” denne økonomisk over for sine egne børn (lovudkastets § 21). Reglen vil desuden indebære ekstra arbejde for skifteretterne. For så vidt angår den foreslåede regel om udarbejdelse af formueoversigten er det svært at se, hvor mange opgørelser der er tale om (lovudkastets § 22). Med hensyn til forsikringer og pensionsydelse anføres det, at afgrænsningen af, hvilke aktiver der indgår i beregningsgrundlaget for retten til suppleringsarv (lovudkastets § 11, stk. 2 og 3) og af, hvilke aktiver der indgår i det uskiftede bo (lovudkastets § 23), bør være ens.

Justitsministeriet er enig med Arvelovsudvalget i, at kravene til den formueopgørelse, som den længstlevende ægtefælle skal indgive til skifteretten, bør skærpes, ligesom den førstafdøde ægtefælles livsarvinger fremover skal underrettes af skifteretten om udleveringen til uskiftet bo. Lov-

forslaget svarer således til Arvelovsudvalgets forslag. I lovforslagets § 22 om kravene til formueoversigten foreslås det dog, at oversigten skal indeholde oplysninger om alle den længstlevende ægtefælles fællesejemidler, uanset om disse ville indgå i delingen på et skifte. Herved skabes der et fuldt overblik over de økonomiske forhold.

Som anført i pkt. 5.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget må det antages, at livsarvingerne i langt de fleste tilfælde vil have en sådan tilknytning til den længstlevende ægtefælle, at de i forvejen er bekendt med udleveringen til uskiftet bo. I visse tilfælde kan forbindelsen til familien dog af den ene eller den anden årsag være brudt, og en underrettningsregel kan i sådanne tilfælde være hensigtsmæssig. Hertil kommer, at uskiftet bo alene er en udskydelse af skiftet, og at den længstlevende ægtefælles rådighed over boet er begrænset af misbrugsreglerne. Den foreslåede underrettningsregel og reglen om, at livsarvingerne efter anmodning har ret til at få udleveret formueoversigten, vil indebære en styrkelse af livsarvingernes mulighed for at blive gjort bekendt med boets formueforhold ved udleveringen og dermed også for livsarvingernes mulighed for at vurdere, om den længstlevende ægtefælle senere har misbrugt rådigheden over det uskiftede bo.

Justitsministeriet kan tiltræde Arvelovsudvalgets forslag til præcisering af, hvilke aktiver der indgår i det uskiftede bo, og lovforslagets § 23 er udformet i overensstemmelse hermed.

Som det fremgår af pkt. 5.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, har præciseringen navnlig til formål at klargøre, i hvilket omfang forsikringer og pensionsrettigheder mv. indgår i det uskiftede bo. Udvalgets overvejelser om udformningen af disse regler bygger i vidt omfang på overvejelserne i betænkning nr. 1466/2005 om ægtefællers pensionsrettigheder. Overvejelserne i betænkningen er udmøntet i lov nr. 483 af 7. juni 2006 om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo mv. (pensionsrettigheders behandling ved død), hvor der bl.a. blev indsat en række nye bestemmelser i lov om ægteskabets retsvirkninger §§ 16 a-16 h.

Det har ikke været afgørende for hverken udvalget eller Justitsministeriet, om afgrænsningen af, hvilke aktiver, der indgår i det uskiftede bo, og afgrænsningen af hvilke aktiver, der indgår ved beregningen af retten til suppleringsarv (lovforslagets § 11, stk. 2 og 3), bliver fuldt ud identiske. Baggrunden herfor er, at reglerne omhandler forskellige situationer. Reglerne om ret til suppleringsarv har til formål at give ægtefællen en vis socialt betonet minimumsarv, mens reglerne om, hvilke aktiver der indgår i det uskiftede bo, først og fremmest tjener til at afgrænse omfanget af det uskiftede bo.

Professor, dr. jur. Irene Nørgaard, Aarhus Universitet, anfører, at det må være en konsekvens af de i de i 2006 vedtagne regler om ægtefællepensionsrettigheder (lov nr. 483 af 7. juni

2006 om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo mv.), hvor efter der ikke kan rejses vederlagskrav, når der anvendes fællesejemidler til oparbejdelse af pensionsrettigheder under ægteskabet, medmindre der er tale om misbrug, at der heller ikke skal kunne rejses vederlagskrav ved indbetalinger på pensionsrettigheder foretaget, mens en ægtefælle er i uskiftet bo, således som der er muligt efter lovudkastets § 30, stk. 2. Det bør endvidere præciseres, om der ved opgørelsen af et vederlagskrav, der rejses efter lovudkastets § 31, stk. 3, skal tages højde for en eventuel værdistigning.

Justitsministeriet finder, at reglerne i arveloven og lov om ægteskabets retsvirkninger om vederlagskrav bør have det samme indhold.

Det indebærer navnlig, at udvalgets forslag om, at der også bør være adgang til at rette et vederlagskrav i anledning af misbrug af det uskiftede bo mod den længstlevende ægtefælles midler uden for det uskiftede bo (fællesejemidler, der ikke indgår i delingen af det uskiftede bo), ikke er medtaget i lovforslagets § 30, stk. 1. Baggrunden herfor er, at der ikke er adgang hertil efter den tilsvarende bestemmelse i § 23, stk. 1, i lov om ægteskabets retsvirkninger.

I lovforslagets § 30, stk. 2, foreslås det endvidere, at adgangen til vederlagskrav ikke skal gælde midler anvendt til erhvervelse eller forbedring af rettigheder omfattet af § 16 a i lov om ægteskabets retsvirkninger.

Spørgsmålet om, hvorledes værdistigninger skal behandles i relation til vederlagskrav, der rejses efter lovforslagets § 31, stk. 3, må efter Justitsministeriets opfattelse afgøres på grundlag af de retningslinier, der i teori og praksis er opstillet efter vederlagskravsreglen i § 23 i lov om ægteskabets retsvirkninger. Indførelsen af lovregler om behandlingen af værdistigninger bør efter Justitsministeriets opfattelse ske i forbindelse med en eventuel revision af de mere generelle vederlagskravregler i § 23 i lov om ægteskabets retsvirkninger.

Ældre Sagen kan tilslutte sig udvalgets anbefaling om, at proklama skal være obligatorisk ved udlevering af et bo til uskiftet bo (og ved udlevering af boet efter reglen om ret til suppleringsarv). Ældre Sagen finder det beklageligt, at der ikke indføres ret for den længstlevende ægtefælle til uskiftet bo med den førstafdøde ægtefælles særlivsarvinger uden disses samtykke. Ældre Sagen har imidlertid forståelse for, at ordningen vil kunne indebære en række problemer.

I § 3, nr. 4 og 6, i forslaget til lov om ændring af forsikringsaftaleloven samt forskellige andre love (Begunstigelser i forsikringsordninger og ændringer som følge af arveloven mv.) (L 101) er der i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets tilkendegivelser medtaget regler om proklama ved udlevering af et bo til uskiftet bo og som ægtefælleudlæg.

6. Arvehenstand for længstlevende ægtefælle

Præsidenten for retten i Odense anfører, at henstandsreglerne (lovudkastets §§ 35-39) sjældent anvendes i praksis, men at den foreslåede nedsættelse af forretningen af henstandsarven til minimumsrenten efter kursgevinstlovens § 38 måske vil kunne give nyt liv til reglerne. Det er imidlertid besynderligt, at skifteretten kan give henstand i op til 10 år efter dødsfaldet også med virkning for myndige livsarvinger, da det i realiteten for livsarvingerne virker som en båndlæggelse, der ikke harmonerer med arveladers ønske.

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets forslag.

De foreslåede regler indebærer, at arvehenstand som udgangspunkt gives for en periode på 5 år, men med mulighed for at skifteretten forlænger henstanden i yderligere 5 år, hvis den længstlevende ægtefælle fortsat har behov for det, dvs. at der på dette tidspunkt skal foretages en fornyet vurdering af, om ægtefællen opfylder betingelserne for arvehenstand.

Reglerne om arvehenstand har til formål at give ægtefæller, der enten ikke ønsker eller kan være i uskiftet bo mulighed for at opnå en midlertidig likviditetsmæssig lettelse og tjener således et socialt betonet formål. Heroverfor må livsarvingernes krav på straks at få udbetalt arven således vige. Det bemærkes, at ægtefællens skal stille sikkerhed for henstandsarven, og at livsarvingerne derfor er sikre på at få arven udbetalt ved udløbet af henstandsperioden. Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 6.3.

7. Ugifte samlevende

Københavns Byret, Den Danske Dommerforening og Domstolsstyrelsen anfører, at Arvelovsudvalgets forslag til en regel om en samlevers ret til arv efter skifterettens bestemmelse vil medføre behov for øgede ressourcer på juristsiden.

Præsidenten for retten i Odense bemærker, at en legal mindstearveret for visse grupper af ugifte samlevende på grund af kravet om fællesbarn vil udelukke enkelte grupper fra at anvende reglerne på grund af deres seksuelle orientering. Den foreslåede regel om adgangen til at tillægge arv efter skifterettens bestemmelse må endvidere forventes at føre til en række retssager med henblik på at fastlægge de nærmere rammer for bestemmelsen.

Advokatrådet kan tilslutte sig, at der indføres en legal arveret for faste, ægteskabslignende samlevsforhold (lovudkastets § 40). Den legale arvebrøk på ¼ af boet er passende, mens det ikke er nødvendigt eller hensigtsmæssigt at begrænse den længstlevende samlevers arvelod beløbsmæs-

sigt. Den foreslåede beløbsbegrænsning på 500.000 kr. vil ofte ikke være tilstrækkelig til, at den længstlevende samlever kan opretholde boligen.

Advokatrådet kan endvidere tiltræde Arvelovsudvalgets forslag om, at skifteretten undtagelsesvist skal kunne tildele en længstlevende samlever arv (lovudkastets § 41).

I relation til de foreslåede regler om oprettelse af udvidet samlevertestamente (lovudkastets §§ 92-94) finder Advokatrådet, at det er unødigt restriktivt, at gyldigheden af testamentet afhænger af, om betingelserne for at opnå arveret er opfyldt ved oprettelsen. Ugifte samlevende bør således have mulighed for at oprette et udvidet samlevertestamente på forhånd, f.eks. allerede på det tidspunkt, hvor de erhverver en fast ejendom i fællesskab.

Foreningen af Familieretsadvokater anfører, at det kan frygtes, at de foreslåede regler om legal arveret for ugifte samlevende, der har til formål at styrke de ugifte samlevendes retsstilling, i stedet vil bidrage til at skabe uklarhed herom, navnlig således at ugifte samlevende i endnu højere grad, end det er tilfældet i dag, vil gå ud fra, at de ikke behøver at foretage sig noget aktivt for at sikre hinanden. De ugifte samlevendes retsstilling kan styrkes allerede ved den foreslåede nedsettelse af livsarvingernes tvangsarv sammenholdt med en oplysningskampagne om behovet for oprettelse af testamente. Samtidig vil reglerne blive klarere, og ugifte samlevende, der ikke ønsker at arve hinanden behøver ikke at oprette testamente for at undgå en sådan arveret.

HK Landsklubben Danmarks Domstole anfører, at samleverens legale arveret bør være uafhængig af parternes køn og af, om parterne har barn sammen.

HK landsklubben Danmarks Domstole finder, at bestemmelsen om, at et udvidet samlevertestamente bortfalder ved parternes indgåelse af ægteskab, kan give anledning til tvivl om, hvorvidt bestemmelser om forhold, som ikke vedrører forholdet mellem parterne, også bortfalder.

Lektor Ingrid Lund-Andersen, Aarhus Universitet finder, at den persongruppe, der kan opnå legal arveret bør udvides til også at omfatte ugifte samlevende par i længerevarende parforhold, uanset om parret har børn sammen. Beskyttelseshensyn tilsiger, at en samlever ikke skal kunne give forhåndsafkald på at påberåbe sig regler, der hviler på sociale hensyn. Dette bør navnlig gælde i relation til Arvelovsudvalget forslag til en regel om arv efter skifterettens bestemmelse, men bør også overvejes i relation til reglerne om overtagelse efter vurdering i lovudkastets § 42 og § 43. Der er endvidere behov for en præcisering af, om reglen om ret til overtagelse af hidtidig fælles bolig og sædvanligt indbo uafhængigt af arveret alene omfatter ugifte samlevende i ægteskabslignende forhold (lovudkastets § 43).

Lønmodtagernes Garantifond anfører, at kredsen af samlevere, der foreslås tillagt legal arveret til dels er overensstemmende med betingelserne for, hvornår en samlever via en notering hos ATP bliver berettiget til en eventuel dødsfaldsydelse i tilfælde af den anden samlevers død. Der er navnlig den forskel er, at der efter Arvelovsudvalgets forslag stilles krav om, at de samlevende venter, har haft eller venter barn. Under hensyn til at der er tale om indførelse af en legal arveret for ugifte samlevende, må en sådan betingelse imidlertid anses for naturlig.

Professor dr.jur. Linda Nielsen, Københavns Universitet finder overordnet set, at det er et stort fremskridt at indføre arveregler for ugifte samlevende. Det er imidlertid uheldigt at indføre legal arveret for ugifte samlevende uden samtidig at indføre regler om formueopløsning ved samlivsophævelse.

Den foreslåede legale arveret på $\frac{1}{4}$ af arveladerens ejendele er velafbalanceret i forhold til livsarvingernes tvangsarvebrøk. Maksimumsgrænsen på 500.000 kr. er imidlertid for beskeden set i forhold til de friværdier, der er i mange ejerboliger. Det bør overvejes at forhøje beløbet eller lade beløbsmaksimeringen udgå. Alternativt kan den foreslåede bestemmelse om arv efter skifterettens bestemmelse gives et bredere anvendelsesområde. Det vil være bedre i overensstemmelse med øvrige regler og praksis om ugifte samlevende og ægtefæller og med rimelighedsbetragtninger også at hjemle legal arveret ved langvarige samlivsforhold – eventuelt meget langvarige samlivsforhold - selvom der ikke er fælles børn. En sådan udformning af bestemmelsen kan om fornødent suppleres med et krav om, at der skal bestå et betydeligt økonomisk fællesskab mellem parterne. Kravet om 2 års samliv er endvidere for strengt, når parterne har barn sammen.

Den foreslåede regel om arv efter skifterettens bestemmelse bør ikke i bemærkningerne gives et for snævert anvendelsesområde. Det gælder f.eks. i relation til parternes formueforhold. Kravet om, at den længstlevende samlever skal være i en dårlig økonomisk situation som følge af dødsfaldet, forekommer således for restriktivt.

De foreslåede regler om adgang til at oprette udvidet samlevertestamente vil være en god løsning for en lang række ugifte samlevende, men de krav, der skal være opfyldt for, at parterne kan oprette et sådant testamente, er for bastante. Således forekommer betingelserne om, at parterne skal have barn eller have haft mindst 2 års ægteskabslignende samliv, overflødige. Der bør endvidere være en klar stillingtagen i arveloven til, om et udvidet samlevertestamente gyldigt kan oprettes af en samlever, der er i uskiftet bo efter en tidligere afdød ægtefælle.

Forslaget om ændring af boafgiftsloven således at arv, der tilfalder samleveren efter lovudkastets §§ 40, 41 og 92, bliver afgiftsfri, er formålstjenlig og rimelig.

Ældre Sagen anfører, at det bør overvejes også at indføre legal arveret for ugifte samlevende, der ikke har fællesbarn. Ugifte samlevende, der arver legalt eller efter et udvidet samlevertestamente bør være afgiftsfri.

Danske Familieadvokater anfører, at det vil være beklageligt, hvis betænkningens forslag til forbedring af ugifte samlevendes retsstilling, bliver opfattet således, at den juridiske forskel på ægteskab og samliv ophæves. Det må således klart understreges, at det alene er i arveretlig henseende, at retstillingen mellem ugifte samlevende og ægtefæller bliver sammenlignelig. Danske Familieadvokater er imidlertid positivt indstillet over for forslaget om at indføre legal arveret for ugifte samlevende og kan tiltræde Arvelovsudvalgets forslag til afgrænsning af den gruppe af ugifte samlevende, der skal tillægges legal arveret. Den foreslåede beløbsmaksimering af samleverens legale arv til 500.000 kr. kan ikke tiltrædes, da dette beløb ikke er tilstrækkeligt til, at den længstlevende samlever kan overtage det hidtidige fælles hjem. Beløbet bør enten forhøjes eller udgå i af loven.

For så vidt angår de foreslåede regler om oprettelse af udvidet samlevertestamente, anfører Danske Familieadvokater, at det er unødigt restriktivt, at gyldigheden af et udvidet samlevertestamente afhænger af, om betingelserne for at opnå arveret er opfyldt ved oprettelsen. Det bør være tilstrækkeligt, at betingelserne er opfyldt på tidspunktet for den førstafdøde samlevers død. Der synes endvidere at være modstrid mellem lovudkastets § 92 og § 93. Efter lovudkastets § 92, stk. 1, nr. 1, skal et ugift samlevende par således erklære, at de opfylder betingelserne for at indgå ægteskab med hinanden, mens det fremgår af lovudkastets § 93, at testamentet alene bliver ugyldigt, hvis betingelserne i ægteskabslovens §§ 6 og 9 (omstødelige ægteskaber) ikke er opfyldt. En samlever i uskiftet bo kan således gyldigt oprette et udvidet samlevertestamente, da der ikke i lovforslagets § 93 er henvist til ægteskabslovens § 10. Dette er vel næppe tilsigtet.

Justitsministeriet har overvejet Arvelovsudvalgets forslag om indførelse af en legal arveret for visse grupper af ugifte samlevende.

Der er ikke i dag regler i arveloven om legal arveret for ugifte samlevende, og der ville derfor i givet fald være tale om en principiel nydannelse i arveretten. Der er endvidere tale om et spørgsmål, hvor en række komplicerede – og til dels indbyrdes modstridende – hensyn gør sig gældende.

På den ene side kan der - som anført af udvalget – peges på, at familiemønstrene har ændret sig betydeligt siden vedtagelsen af den gældende arvelov i 1963. Der findes i dag ca. 290.000 ugifte samlevende par, og knap 100.000 af disse har børn sammen.

Særligt for gruppen af ugifte samlevende med børn kan en samlevers død have alvorlige økonomiske konsekvenser for den længstlevende samlevers muligheder for at sikre barnets fremtidige forsørgelse, hvis samleveren ikke er sikret gennem forsikrings- og pensionsordninger eller et testamente. Justitsministeriet er derfor enig med udvalget i, at en eventuel legal arveret som sit primære sigte måtte have til formål at sikre gruppen af ugifte samlevende i stabile parforhold, hvor der er fællesbørn, og ministeriet kan for så vidt også tilslutte sig udvalgets antagelse om, at det for denne gruppe er berettiget at gå ud fra, at en vis legal arveret vil være i overensstemmelse med ønsket hos hovedparten af gruppen. Efter udvalgets forslag kan et ugift samlevende par, der ikke ønsker legal arveret efter hinanden, endvidere udelukke dette ved testamente, dvs. der er ikke tale om en tvangsarveret.

Justitsministeriet har således stor forståelse for de hensyn, der ligger til grund for udvalgets forslag.

Heroverfor står på den anden side, at der efter Justitsministeriets opfattelse er væsentlige hensyn, der taler imod indførelse af en legal arveret for visse grupper af ugifte samlevende.

Først og fremmest er det efter Justitsministeriets opfattelse væsentligt også i arveretlig henseende at fastholde, at der er en principiel forskel på et ægteskab og et ugift samliv.

Et ægteskab eller et registreret partnerskab udløser en række retsvirkninger for parterne både i levende live og ved død. Det følger således af lov om ægteskabets retsvirkninger, at ægtefællerne under ægteskabet har gensidig forsørgelsespligt over for hinanden. Ægteskab indebærer endvidere, at der stiftes et særligt formuefællesskab mellem parterne, medmindre parterne ved ægtepagt aftaler særeje, og et ægteskab kan kun opløses ved skilsmisse, der bevilges af det offentlige. Ved en ægtefælles død er den længstlevende ægtefælle endvidere både tvangsarving og legal arving efter den førstafdøde ægtefælle.

I modsætning til indgåelse af ægteskab eller registrering af partnerskab udløser etableringen af et samlivsforhold ikke på samme måde retsvirkninger. Der er ikke gensidig forsørgelsespligt mellem ugifte samlevende, der stiftes ikke ved samlivsforholdet et formuefællesskab, og der gælder ingen begrænsninger i adgangen til at opløse parforholdet.

Ved indgåelse af ægteskab træffer parterne således et valg, der indebærer, at bl.a. reglerne i lov om ægteskabets retsvirkninger og arveloven skal anvendes. Et sådant valg træffes ikke, når parterne alene etablerer et ugift samliv.

Der kan endvidere være mange årsager til, at et par vælger et ugift samliv frem for et ægteskab. Det kan f.eks. være udtryk for parternes bevidste fravalg af reglerne om retsvirkningerne af æg-

teskabet både i parternes levende live og ved død. Justitsministeriet lægger vægt på, at reglerne i arvelovgivningens udformes således, at et sådant eventuelt fravalg respekteres.

Efter Justitsministeriets opfattelse er der således meget, der taler for, at det valg, som samlevende par træffer ved ikke at gifte sig, naturligt må have som konsekvens, at de ikke – hverken helt eller delvis – omfattes af regler om legal arv på samme måde som for ægtefæller.

Det er samtidig meget væsentligt at fremhæve, at den omstændighed, at der ikke er legal arveret for ugifte samlevende, på ingen måde er ensbetydende med, at arveloven ikke giver sådanne par mulighed for at sikre sig i arvemæssig henseende.

Allerede i dag har ugifte samlevende, der ønsker at arve hinanden, således mulighed for dette ved at oprette et testamente.

Justitsministeriet er i den forbindelse enig med udvalget i, at de testamentariske muligheder for ugifte samlevende bør forbedres gennem indførelsen af udvalgets forslag til regler om oprettelse af et udvidet samlevertestamente.

Der vil således efter lovforslaget være en meget lempelig adgang for ugifte samlevende til – hvis det er det, de ønsker – at bestemme, at de i arveretlig henseende skal sidestilles med ægtefæller.

Det er desuden indgået i Justitsministeriets overvejelser, at udvalgets forslag om en legal arveret for ugifte samlevende vil kunne føre til bevismæssige tvister om, hvorvidt samlivsforholdet har været ægteskabslignende, eller om de tidsmæssige krav til samlivet er opfyldt. Efter Justitsministeriets opfattelse er det væsentligt, at arvelovens legale regler bliver så klare og enkle som muligt.

Efter en samlet vurdering af de ovenfor nævnte forhold finder Justitsministeriet derfor ikke grundlag for at foreslå regler om legal arveret for ugifte samlevende. Som en naturlig konsekvens heraf har Justitsministeriet heller ikke medtaget udvalgets forslag om en bestemmelse, hvorefter skifteretten efter en konkret vurdering undtagelsesvist kan bestemme, at den længstlevende samlever skal arve af den førstafdøde samlevers formue.

Lovudkastets § 43 om en samlevers overtagelses- og udløsningsret til den hidtidige fælles bolig og sædvanligt indbo uafhængigt af en eventuel arveret er medtaget som ændring af dødsbo-skifteloven, da reglen er af skifteretlig karakter. Bl.a. i lyset af høringssvaret fra lektor Ingrid Lund Andersen er reglen udformet således, at overtagelses- og udløsningsretten alene gælder i ægteskabslignende forhold. Der henvises til § 3, nr. 11, i lovforslag om ændring af forsikringsaf-

taleloven samt forskellige andre love (Begunstigelser i forsikringsordninger mv. og ændringer som følge af arveloven mv.) (L 101).

Justitsministeriet er enig med Arvelovsudvalget i, at ugifte samlevendes testamentariske muligheder bør forbedres gennem indførelse af udvalgets forslag til regler om udvidet samlevertestamente.

Efter udvalgets forslag er det imidlertid kun muligt gyldigt at oprette et udvidet samlevertestamente, hvis parterne ved oprettelsen enten lever sammen på fælles på bopæl og venter, har eller har haft et fællesbarn, eller har levet sammen fælles bopæl i et ægteskabslignende forhold de sidste 2 år forud for oprettelsen.

Bl.a. i lyset af høringssvarene fra Advokatrådet og Danske Familieadvokater kan Justitsministeriet tiltræde, at dette krav er for strengt. Det vil formentlig forekomme uforståeligt for de fleste, at et udvidet samlevertestamente f.eks. ikke er gyldigt, når en samlever dør efter mange års samliv på fælles bopæl, fordi samlivet på den fælles bopæl ved oprettelsen af testamentet ikke havde varet 2 år.

Lovforslaget er på denne baggrund udformet således, at det er tilstrækkeligt for opnåelse af arveret efter et udvidet samlevertestamente, at kravet om fælles bopæl og fællesbarn eller kravet om samliv på fælles bopæl de sidste 2 år er opfyldt på tidspunktet for den førstafdøde samlevers død.

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets anbefaling om, at et udvidet samlevertestamente bør være ugyldigt i tilfælde, hvor betingelserne i ægteskabslovens §§ 6 og 9 ikke er opfyldt på tidspunktet for testamentets oprettelse, idet manglende overholdelse af disse ægteskabsbetingelser medfører, at ægteskabet eller det registrerede partnerskab omstødes.

Efter udvalgets forslag er det ikke en gyldighedsbetingelse, at de øvrige ægteskabsbetingelser i ægteskabslovens §§ 1-11 b er opfyldt, herunder kravet i § 10, stk. 1, at en længstlevende ægtefælle eller registreret partner i uskiftet bo ikke må indgå nyt ægteskab eller registreret partnerskab, før boet efter den tidligere afdøde ægtefælle er skiftet.

Bl.a. i lyset af høringssvaret fra Linda Nielsen og Danske Familieadvokater er lovforslaget udformet således, at også overholdelsen af ægteskabslovens § 10 bør være en gyldighedsbetingelse. Baggrunden herfor er, at det ville kunne give anledning til betydelige skiftemæssige problemer, hvis en samlever i uskiftet bo afgår ved døden efter at have oprettet et udvidet samlevertestamente, fordi der i givet fald skulle ske skifte af både det uskiftede bo og af boet efter den førstafdøde samlever. Der henvises til lovforslagets pkt. 15.3.2.

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets forslag om, at et udvidet samlevertestamente bør bortfalde, når parterne indgår ægteskab eller registreret partnerskab med hinanden. Som anført i bemærkningerne til lovforslagets § 89 bliver bestemmelser i et udvidet samlevertestamente, der ikke har tilknytning til reglerne om ægtefællers arveret, som udgangspunkt ikke berørt af, at det udvidede samlevertestamente bortfalder. Det kan f.eks. være en bestemmelse om, at en bestemt arvings arv skal være særeje.

Justitsministeriet finder endelig ikke grundlag for en afgiftsmæssig ligestilling af ugifte samlevende, der har oprettet udvidet samlevertestamente med ægtefæller.

Som anført i pkt. 15.3.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget har en betydelig gruppe af de ugifte samlevende, der vil kunne arve efter et udvidet samlevertestamente, i forvejen en begunstiget afgiftsmæssig stilling efter boafgiftsloven, idet samliv i 2 år efter de gældende regler betyder, at der ikke skal betales tillægsboafgift. Ugifte samlevende betaler i disse tilfælde alene en boafgift på 15 % på samme måde som arveladerens børn.

Det foreslås dog, at der fremover alene skal betales boafgift på 15 % også i de tilfælde, hvor arvelader efterlader sig en ugift samlever og fællesbarn og har oprettet et udvidet samlevertestamente, men hvor samlivet på dødstidspunktet ikke har bestået i 2 år. Der henvises til § 6, nr. 1, i forslaget til lov om ændring af forsikringsaftaleloven samt forskellige andre love (Begunstigelser i forsikringsordninger mv. og ændringer som følge af arveloven mv.) (L 101)

8. Aftaler om arv samt arveforskud

Advokatrådet kan tiltræde Arvelovsudvalgets forslag om, at afkald på falden arv reguleres i arveloven. Det er væsentligt, at de civile retlige regler udformes på en sådan måde, at der skabes overensstemmelse med de boafgiftsretlige regler.

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets forslag, dvs. således at reglerne om afkald på forventet arv med de nødvendige ændringer gøres anvendelige på afkald på falden arv.

Dette vil føre til en vis uoverensstemmelse mellem de afgiftsmæssige regler og de civile retlige lovregler om afkald på falden arv. Denne uoverensstemmelse findes imidlertid allerede efter gældende ret, idet området for civilretligt gyldige afkald på falden arv er videre end området for afkald, der efter boafgiftslovens § 5 kan gives med afgiftsfritagelse for afkaldsgiver. Ved at opstille civile retlige regler om afkald på falden arv i arveloven afklares en række praktisk vigtige spørgsmål, herunder om et afkald på arv er personligt, eller om det også omfatter descendensen,

og om de øvrige arvingers tvangsarveret udvides proportionalt eller ikke. Der vil således også fremover være tilfælde, hvor der civilretligt kan gives afkald på falden arv, men hvor dette afkald ikke opfylder betingelserne i boafgiftslovens § 5, f.eks. fordi afkaldet er betinget af andet end vederlag. Det er efter Justitsministeriets opfattelse en rådgiveropgave at vejlede herom.

9. Oprettelse og tilbagekaldelse af testamente

Præsidenten for retten i Odense kan tiltræde de foreslåede ændringer i reglerne om oprettelse og tilbagekaldelse af testamente.

Advokatrådet kan tilslutte sig Arvelovsudvalgets forslag om afskaffelse af vidnetestamentet, hvis den foreslåede regel om adgang til oprette et midlertidigt testamente over for en advokat (lovudkastets § 69) ændres, således at testamente også kan oprettes varigt på denne måde. Det kan endvidere overvejes, om testamenter oprettet over for en advokat skal registreres centralt med henblik på at få sikkerhed for, at testamentet kommer frem på skifte. Advokatrådet anfører endvidere, at Arvelovsudvalgets forslag indebærer, at der stilles for strenge habilitetskrav til en advokat, der forestår oprettelsen af et testamente. Reglerne herom, der er inspireret af habilitetskravene til testamentsvidner og dommere, vil derfor kunne give anledning til unødigt mistænkeliggørelse og dermed efterfølgende konflikter.

Danske Familieadvokater anfører, at det ikke kan udelukkes, at udvalgets forslag om afskaffelse af vidnetestamentet vil blive anset som en forringelse af de praktiske muligheder for at oprette testamente. Foreningen henviser til, at et testamente ikke sjældent oprettes i anledning af en konkret begivenhed, f.eks. en lang flyrejse, udstationering, operation eller lignende. I sådanne situationer vil det antageligt blive oplevet som omstændeligt, at testamentsoprettelsen skal ske hos en notar eller ved et midlertidigt testamente, der skal oprettes for en advokat.

Forslaget om indførelse af adgang til at oprette et midlertidigt testamente over for en advokat er en interessant nyskabelse. Det er imidlertid påfaldende, at et sådant testamente foreslås tillagt en ringere bevismæssig værdi end et notartestamente, hvis der opstår tvivl om testators habilitet.

De Samvirkende Invalideorganisationer tilslutter sig udvalgets forslag om at afskaffe vidnetestamentet som ordinær testamentsform.

Lovforslaget er udformet således, at vidnetestamentet bevares som ordinær testamentsform.

Som anført i pkt. 12.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget har vidnetestamentet en lang tradition i Danmark. Selvom denne testamentsform anvendes sjældent i dag, er Justitsministeriet derfor betænkelig ved at fratage testator den handlefrihed, som det indebærer at kunne

oprette et testamente uden notarens mellemkomst. Oprettelse af et testamente er en privatretlig disposition, der ligesom de fleste andre privatretlige dispositioner bør kunne foretages uden statens mellemkomst. Oprettelse af et vidnetestamente kan endvidere f.eks. komme på tale i situationer, hvor det på grund af helligdage eller weekend ikke er muligt at komme til notaren, men hvor der alligevel er behov for at oprette et testamente, eventuelt blot midlertidigt. Hertil kommer, at vidnetestamentet fortsat anerkendes som testamentsform i de øvrige nordiske lande. På denne baggrund videreføres de gældende regler om vidnetestamenter med nogle enkelte præciseringer i relation til indholdet af påtegningen på testamentet mv. i lovforslagets § 64.

Som en naturlig konsekvens af at vidnetestamentet foreslås opretholdt som testamentsform, er reglen om adgang til at oprette et midlertidigt testamente for en advokat ikke medtaget i lovforslaget.

Advokatrådet kan tilslutte sig udvalgets forslag til en regel om oprettelse af testamentariske bestemmelser om fordeling af sædvanligt indbo og personlige effekter. Reglen bør dog udvides til også at omfatte mindre pengelegater.

Kræftens Bekæmpelse er positiv over for udvalgets forslag om adgangen til at oprette lister om fordeling af indbo, da det for mange føles som en stor belastning at skulle oprette et egentligt testamente, hver gang der skal ændres på fordelingen af indboet.

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets forslag. Pengelegater er således ikke omfattet af bestemmelsen. Det er efter Justitsministeriet væsentligt at fastholde, at det alene er sædvanligt indbo og personlige effekter, dvs. genstande af mere beskeden værdi, der formgyldigt kan fordeles uden iagttagelse af lovens almindelige regler om oprettelse af testamenter. Fordeling af penge må derfor ske ved et notartestamente, vidnetestamente eller – hvis betingelserne herfor er opfyldt – nødtestamente.

Kræftens Bekæmpelse bemærker, at det kan være vanskeligt at forstå reglerne om anvendelse autoriseret genpartspapir til testamenter. I forbindelse med udarbejdelsen af en ny bekendtgørelse om notarialforretninger bør der derfor tages højde herfor, f.eks. således at notaren kan være testator behjælpelig med at kopiere testamentet over på genpartspapiret.

Danske Familieadvokater anfører, at kravet om anvendelse af autoriseret genpartspapir ved oprettelse af et notartestamente bør ophæves, og der i stedet bør indføres en regel om, at testator alene skal medbringe et eksemplar af testamentet, der herefter kopieres af notaren.

Justitsministeriet vil drøfte med Domstolsstyrelsen, om der i forbindelse med udarbejdelsen af en ny notarialbekendtgørelse kan være grundlag for at fravige kravet om anvendelse af det særlige genpartspapir.

Professor dr.jur. Linda Nielsen, Københavns Universitet anfører, at det bør overvejes at medtage en regel om, at en ægtefælle, der opretter testamente, skal underrette den anden ægtefælle om dispositionen.

Justitsministeriet har ikke fundet grundlag for at medtage en regel herom i lovforslaget. En sådan regel foreslås heller ikke af Arvelovsudvalget og harmonerer ikke med det almindelige arveretlige princip om, at en arvelader ved testamente kan råde frit over sine ejendele.

De samvirkende invalideorganisationer betoner behovet for handicaptilgængelighed i forbindelse med oprettelse af notartestamenter på dommerkontoret. Der må endvidere fokuseres på den kommunikative tilgængelighed med dommerkontoret, dvs. muligheden for at komme i dialog med notaren gennem hjemmesider, letlæseligt skriftligt materiale og tolkebistand til tegnsprogsbrugere og brugere af alternative kommunikationsformer.

Det Centrale Handicapråd anfører, at også andre grupper end døve bør have adgang til at medtage tolk i forbindelse med oprettelse af et testamente for notaren. Endvidere understreges vigtigheden af den fysiske tilgængelighed til domstolene.

De praktiske forhold i forbindelse med tilrettelæggelsen af notarbetjeningen hører i første række under Domstolsstyrelsen. Justitsministeriet vil derfor henlede Domstolsstyrelsens opmærksomhed på høringssvarene fra De Samvirkende Invalideorganisationers og Det Centrale Handicapråd.

10. Testamenters ugyldighed og anfægtelse

De Samvirkende Invalideorganisationer kan tiltræde, at sprogbugen i lovudkastets § 79 om et testamentets ugyldighed på grund af testators manglende evne til at handle fornuftmæssigt moderniseres, således at ”åndssvaghed” udgår af lovteksten.

11. Fælles testamenter

Kræftens Bekæmpelse tilslutter sig lovudkastets § 86 om længstlevendes testationsret, når der er oprettet fællestestamente.

Professor, dr. jur. Irene Nørgaard, Aarhus Universitet anfører, at det ikke fremgår af betænkningen, hvilke konsekvenser det har i relation til den efter hendes opfattelse alt for vidtgående adgang til omstødelse af den længstlevende ægtefælles dispositioner i levende live, når der er oprettet fællestestamente (lovudkastets § 88), at længstlevende gifter sig igen.

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets forslag. Det forhold, at ægtefællen gifter sig igen er ikke en disposition, der kan danne grundlag for omstødelse.

12. Båndlæggelse

Advokatrådet kan tiltræde udvalgets anbefaling om at begrænsning af adgangen til at båndlægge tvangsarv, men foreslår, at aldersgrænsen for båndlæggelsens ophør ændres fra 24 år til 25 år, da denne aldersgrænse er den sædvanligt forekommende i en betydelig del af de testamenter, der allerede i dag indeholder bestemmelser om båndlæggelse.

Justitsministeriet kan på den anførte baggrund tiltræde, at en båndlæggelse af tvangsarv skal ophøre ved livsarvingens fyldte 25. år, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

De Samvirkende Invalideorganisationer kan tiltræde udvalgets anbefaling om begrænsning af adgangen til at båndlægge tvangsarv.

Foreningen af statsamtmand (statsforvaltningsdirektørerne) kan tilslutte sig forslaget om, at adgangen til at båndlægge tvangsarv begrænses til livsarvingens fyldte 24. år. Foreningen kan endvidere tilslutte sig forslaget om, at det fortsat skal være muligt at fritage for opfyldelse af en bestemmelse om båndlæggelse på grund af arvets ringe værdi (lovudkastets § 58, stk. 2), ligesom foreningen er enig i lovfæstelsen af adgangen til efterfølgende frigivelse på grund af arvets ringe værdi (lovudkastets § 61, nr. 2). Endvidere kan foreningen tiltræde den foreslåede nye bestemmelse om, at der skal kunne ske frigivelse af båndlagt arv, når det er åbenbart, at båndlæggelsen ikke længere tjener et rimeligt formål (lovudkastets § 61, nr. 3).

Statsamtet Frederiksborg anfører, at der ikke er behov for den foreslåede bestemmelse om adgang til at opretholde en båndlæggelse efter en livsarvingens fyldte 24. år i tilfælde, hvor livsarvingen er under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1 (lovudkastets § 58, stk. 2). Baggrunden herfor er, at en person under værgemål vil have hele sine formue anbragt i en forvaltningsafdeling, og anvendelse af formuen vil kun kunne ske med statsforvaltningens godkendelse. Hvis der gås frem efter reglerne i værgemålsloven, vil der kunne anvendes af formuen med statsforvaltningens godkendelse, jf. værgemålslovens § 39. Efter denne bestemmelse foretager statsforvaltningen en vurdering af formålet med frigivelsen og de samlede økonomiske forhold. Da midlerne tilhører den, der er under værgemål, vil statsfor-

valtningen almindeligvis godkende den ansøgte frigivelse, hvis det er økonomisk forsvarligt, og der er tale om en rimelig og fornuftig anvendelse af midlerne. Opretholdes den foreslåede bestemmelse om, at båndlæggelsen i disse situationer kan fortsætte, vil det indebære, at statsforvaltningen alene kan frigive midler, hvis det er en velfærdssag for livsarvingen (lovudkastets § 61, nr. 1). En så streng begrænsning i mulighederne for at anvende tvangsarven er efter Statsamtet Frederiksborgs opfattelse ikke velbegrundet.

På baggrund af de forhold, der peges på i høringssvaret fra Statsamtet Frederiksborg, er der efter Justitsministeriets opfattelse ikke noget praktisk behov for en regel om adgang til at opretholde båndlæggelsen i tilfælde, hvor livsarvingen er frataget den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6.

Lovudkastets § 58, stk. 2, om adgangen til at opretholde en båndlæggelse af tvangsarv ud over livsarvingens fyldte 24. år, hvis livsarvingen er under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, er derfor ikke medtaget i lovforslaget.

13. Successionsrækkefølger

Præsidenten for retten i Roskilde anfører, at det vil være formålstjenligt med en grundigere debat om, hvorvidt successionsrækkefølger skal tillades og i givet fald opsætte nærmere regler herfor.

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets forslag. Den foreslåede bestemmelse om successionsrækkefølger i lovforslagets § 60, stk. 1, har alene til formål at præcisere og klargøre, at forbuddet mod fideikommiss i Grundlovens § 84 ikke udelukker, at flere personer indsættes til at arve af friarv, når blot der ikke indsættes mere end en ufødt person.

Som anført i pkt. 11.3.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget kan Justitsministeriet tiltræde udvalgets anbefaling om, at loven ikke bør indeholde deklaratoriske regler om den konkrete udformning af successionsrækkefølger. Baggrunden herfor er, at det ikke i praksis vil være muligt at udforme dækkende deklaratoriske regler for alle former for successionsrækkefølger om friarv.

14. Statens afståelse af arv og fordeling af tvangsarven efter en tvangsarving, der er ude af stand til at handle fornuftmæssigt

Advokatrådet kan tilslutte sig udvalgets forslag om indførelse af en adgang til domstolsprøvelse i skifteretten af Justitsministeriets afgørelser om afståelse af arv.

For så vidt angår arv, der ikke afstås af staten, finder Advokatrådet, at der kan være hensigtsmæssigt efter svensk forbillede at oprette en fond til bestyrelse af de arvingssløse kapitaler. En sådan fond kan endvidere optræde som arvingsrepræsentant i boerne og dermed lette både skifterettens og bobestyrerens arbejde. Administrationen af en sådan fond behøver ikke at være mere omkostningstung end administrationen af andre fonde med et almennyttigt formål.

Arvelovsudvalget har i betænkningen s. 344 overvejet spørgsmålet om oprettelse af en arvefond. Udvalget anfører bl.a. herom:

”De beløb, der tilfalder staten, ligger årligt mellem ca. 50 og 70 mio. kroner (2004: 74,9 mio. kr., 2003: 71, 2 mio. kr., 2002: 50, 4 mio. kr., 2001: 71, 0 mio. kr., 2000: 48, 2 mio. kr.). Selvom sådanne beløb ville være tilstrækkelige til, at der efterhånden kunne skabes en betydelig fondsformue, finder udvalget ikke grundlag for at foreslå oprettelse af en arvefond.

Baggrunden herfor er, at de arvingssløse kapitaler som udgangspunkt må anses for midler, der naturligt bør gå til det offentlige frem for at blive henlagt i en fond, der skal varetage et eller flere særlige formål. Som det også blev anført i kommissionsudkastet af 1941 (s. 199), er det vigtigt, at de midler, som tilfalder staten, anvendes til de formål, som der til enhver tid er størst behov for at støtte. Der vil i den forbindelse ikke nødvendigvis være sammenfald mellem de formål, der har det største behov for støtte, og de formål, der kan opnå støtte efter vedtægterne for en arvefond. Hertil kommer, at oprettelsen af en arvefond vil indebære afholdelse af betydelige udgifter til administration af fonden mv.”

Justitsministeriet kan i det hele tiltræde udvalgets begrundelse for ikke at foreslå indførelsen af en arvefond. Lovforslaget er derfor udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.

15. Kvalitative legale og testamentariske arveregler

Advokatrådet anfører, at de gældende regler om den længstlevende ægtefælles overtagelses- og udløsningsret til fællesejaktiver jævnlige giver anledning til misstemning, når førstafdøde efterlader sig særbo, som fremsætter ønske om at udtage enkelte indbogenstande, der hidrører fra deres slægt. Navnlig i tilfælde, hvor fællesboet som følge af ægtepagt om kombinationssæreje alene omfatter førstafdødes bodel, og længstlevende selv har midler, opleves reglen som dybt uretfærdig. Det er en selvfølge, at længstlevende skal have mulighed for at opretholde hjemmet nogenlunde uforstyrret efter ægtefællens død, men de genstande, som førstafdødes livsarvinger typisk ønsker at udtage som hidrørende fra deres slægt, kan sjældent henføres til sædvanligt indbo. Det kan overvejes at indføre en generel regel om udløsningsret for boets arvinger, således som det foreslås for aktiver, der ejes i sameje med boet (lovudkastets § 7).

Professor, dr. jur. Linda Nielsen, Københavns Universitet, anfører, at de foreslåede kvalitative arveregler forekommer meget indviklede og vanskelige at overskue.

Professor, dr. jur. Irene Nørgaard, Aarhus Universitet, anfører, at de foreslåede regler om kvalitativ testationskompetence forekommer overordentligt komplicerede. Både systematisk og indholdsmæssigt må det være muligt at forbedre og forenkle reglerne, der indebærer en væsentlig udvidelse af, hvilke aktiver der kan testes over. Det er bl.a. uklart, om reglen i lovudkastets § 55, stk. 2, 2. pkt., om testamentariske bestemmelser om en tvangsarvings ret til for sin tvangsarv at overtage bestemte aktiver eller aktiver efter eget valg alene skal respektere ægtefællens ret til forlods at udtage genstande af personlig karakter (lovudkastets § 11, stk. 1) og visse fællesejeaktiver (lovudkastets § 96, stk. 2), eller om der også ligger en beløbsmæssig begrænsning i reglen. Det er endvidere uklart, om lovudkastets § 55, stk. 2, 2. pkt., indebærer, at en ægtefælles ret til uskiftet bo kan begrænses til en ret til uskiftet bo med kontanter og genstande, der er omfattet af lovudkastets § 11, stk. 1, og § 96, stk. 2. Efter lovudkastets § 55, stk. 3, kan arveladeren bestemme, om en livsarvings tvangsarv skal dækkes af fællesejet eller af særejet. Bestemmelsen bør gælde tilsvarende for friarv. I den foreslåede regel om slægtnings overtagelses- og udløsningsret til aktiver, der ejes i sameje med arveladeren (lovudkastets § 7), er der behov for at præcisere, at overtagelses- og udløsningsretten ikke gælder for den længstlevende ægtefælles fællesejeandele.

Danske Familieadvokater anfører, at udvalgets lovudkast indebærer en række ændringer af den eksisterende rangfølge mellem arvelovens delingsregler, og at disse ændringer ikke fremgår klart af lovudkastet eller bemærkningerne hertil. Særligt for så vidt angår lovudkastets § 55, stk. 2, anfører foreningen, at bestemmelsen indebærer en ændring af de gældende regler om de kvalitative reglers rangfølge i den situation, hvor en livsarving og en ægtefælle begge ønsker at udtage samme genstand. Udvalgets lovudkast indebærer således, at ægtefællen stilles ringere, end det er tilfældet efter gældende ret, men dette fremgår ikke udtrykkeligt af bemærkningerne til lovudkastet.

I lyset af høringssvarene har Justitsministeriet foretaget nogle ændringer og præciseringer i lovforslagets kvalitative regler og i bemærkningerne til lovforslaget.

Af lovforslagets § 7 (der bygger på lovudkastets § 7) om en slægtsarvings ret til at overtage et aktiv, der ejes i sameje med boet, fremgår det udtrykkeligt, at ægtefællen har fortrinsret til at overtage et aktiv, der ejes i sameje med boet, hvis både ægtefællen og en arving er samejere. Kun hvis aktivet er fuldstændigt særeje i boet, har en særlivsarving efter den førstafdøde ægtefælle fortrinsret til at overtage aktivet, hvis aktivet har en særlig erindringsværdi for den pågældende. Det gælder dog ikke, hvis aktivet er omfattet af lovforslagets § 11, stk. 1, om ægtefællens ret til forlods at udtage genstande til personlig brug eller til mindreårige børns brug, eller hvis der er tale om ægtefællernes hidtidige bolig. En tilsvarende præcisering er endvidere foretaget i

lovforslagets § 13, stk. 2, om ægtefællens generelle adgang til at overtage aktiver, der er fuldstændigt særeje i boet, dvs. uanset om ægtefællen ejer aktivet i sameje med boet.

I bemærkningerne til lovforslagets § 50, stk. 2 (der svarer til § 55, stk. 2, i betænkningens lovudkast), hvorefter arveladeren kan bestemme, at en livsarving skal have sin tvangsarv udbetalt kontant eller have ret til for sin tvangsarv at overtage bestemte aktiver eller aktiver efter eget valg, er det præciseret, at en sådan testamentarisk bestemmelse er begrænset af de generelle regler om omfanget af ægtefællens kvalitative testationskompetence over fuldstændigt særeje og fælles-eje i lovforslagets §§ 90 og 91, stk. 1 (der svarer til § 95 og 96, stk. 1, betænkningens lovudkast). Holder den testerende ægtefælle sig inden for disse rammer, kan ægtefællen frit disponere over sine enkelte ejendele ved testamente, og den længstlevende ægtefælle kan – i modsætning til gældende ret (arvelovens § 26, stk. 2, 2. pkt.) – ikke tilsidesætte den testamentariske disposition gennem anvendelse af reglerne i lovforslagets §§ 12 og 13 om ægtefællens almindelige adgang til overtagelse efter vurdering.

Af lovforslagets § 59 (der bygger på § 64 i betænkningens lovudkast) fremgår det - i overensstemmelse med høringssvaret fra professor, dr. jur. Irene Nørgaard – at arveladeren også for så vidt angår friarv kan bestemme, om en livsarvings arveret skal dækkes af fællesejet eller af sær-ejet.

Justitsministeriet kan ikke tilslutte sig Advokatrådets forslag om at indføre en generel regel om, at arvinger med overtagelsesret til et aktiv også skal have mulighed for at overtage aktivet, hvis værdien heraf overstiger arvelodden mod at betale det overskydende beløb kontant til boet (udløsningsret).

Grundreglen bør – bortset fra ægtefællens almindelige udløsningsret til fællesejeaktiver, jf. lovforslagets § 12 og den foreslåede regel om udløsningsret ved sameje, jf. lovforslagets § 7 - således være, at en arving alene kan overtage enkelte genstande inden for værdien af den tildelte arvelod, medmindre arveladeren ved testamente har tillagt arvingen en sådan udløsningsret, jf. lovforslagets § 50, stk. 2, og § 59.

16. Overgangsregler

Professor dr.jur. Linda Nielsen, Københavns Universitet anfører, at det må overvejes at udarbejde overgangsregler til de nye testamentsregler, der bl.a. indeholder formodningsregler om forståelsen af gængse testamentsformuleringer.

Den generelle regel i lovforslagets § 102 (der svarer til § 107 i betænkningens lovudkast) fastslår, at testamenter og andre arveretlige retshandler samt tilbagekaldelser heraf, som ikke op-

fylder lovens krav med hensyn til habilitet og form er gyldige, hvis de er oprettet før lovens ikrafttræden og er i overensstemmelse med de regler, der var gældende ved oprettelsen eller tilbagekaldelsen.

Justitsministeriet finder ikke behov for at indsætte yderligere overgangsregler herom i loven.

Det er navnlig bestemmelsen i lovforslagets § 5, stk. 2, om adgangen til ved testamente at beløbsbegrænse en livsarvings tvangsarv til 1 mio. kr., der vil kunne give anledning til et fortolkningsproblem.

Som anført i høringsoversigten pkt. 4 fremgår det af bemærkningerne til denne bestemmelse, at der skal træffes en udtrykkelig bestemmelse om beløbsbegrænsning af en livsarvings tvangsarv. En beløbsbegrænsning kan således ikke anses for foretaget ved anvendelse af en standardklausul om, at en bestemt livsarving skal arve "mest muligt" eller "mindst muligt".

17. Ændringer i forsikringsaftaleloven og pensionsopsparingsloven

Generelle bemærkninger

Professor dr.jur. Linda Nielsen, Københavns Universitet, er enig i, at ugifte samlevende bør reguleres i begunstigelsesreglerne. Reglerne om arv samt pensioner og forsikringer bør imidlertid samtænkes, således at de arveretlige regler også finder anvendelse på forsikringer og pensioner, medmindre der er indsat en begunstiget, og således at begrænsningerne i pensionsbeskatningsloven ophæves.

Arvelovsudvalget har i betænkningen s. 574ff. overvejet, om de arveretlige regler også bør finde anvendelse på fordeling af forsikrings- og pensionssummer, hvis der ikke er indsat en begunstiget.

Efter udvalgets opfattelse må en sådan gennemgribende ændring af reglerne om begunstigelsesindsættelser forudsætte, at de gældende regler har rejst grundlæggende problemer i praksis, og det har efter udvalgets opfattelse ikke være tilfældet. Arvelovsudvalget foreslår derfor, at den overordnede struktur i de gældende regler bevares.

Justitsministeriet kan tiltræde dette synspunkt, og reglerne i §§ 1 og 2 i forslaget til lov om ændring af forsikringsaftaleloven samt forskellige andre love (Begunstigelser i forsikringsordninger og ændringer som følge af arveloven mv.) (L 101) bygger derfor på det lovudkast, som Arvelovsudvalget har udarbejdet.

Underretningsreglen

Finansrådet anfører, at det bør være forsikringssummen eller pensionsopsparingen før fradrag af skatter og afgifter, som skal medtages i underretningen af skifteretten efter den foreslåede regel i lovudkastets § 102, stk. 3.

Forsikring & Pension betoner, at der bør etableres en smidig administration af den nye underretningsregel i forsikringsaftalelovens § 102, stk. 3, og at mulighederne for en elektronisk indberetningsordning bør overvejes.

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets forslag.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1 (forsikringsaftalelovens § 102), at det er forsikringssummens størrelse før fradrag af skatter og afgifter, som skifteretten skal have underretning om.

Justitsministeriet vil drøfte mulighederne for at indføre en elektronisk underretningsordning med Domstolsstyrelsen.

Bestemmelser om særeje og båndlæggelse

Finansrådet kan tilslutte sig den foreslåede lovfæstelse af adgangen til at træffe beslutning om, at en forsikringssum eller pensionsopsparing skal være særeje eller båndlægges. En bestemmelse om båndlæggelse eller særeje bør også omfatte indbetalinger på ordningen, der foretages efter begunstigelsesindsættelsen.

Lovforslagets § 1, nr. 2 (forsikringsaftalelovens § 103, stk. 2 og 3) og § 2, nr. 2 (pensionsopsparingslovens § 3, stk. 2 og 3), er udformet i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets forslag og lovfæster den allerede bestående adgang til at træffe bestemmelse om særeje og båndlæggelse af midler, der udbetales fra ordningerne.

Medmindre andet fremgår af bestemmelsen om særeje eller båndlæggelse vil det fulde beløb, der udbetales til den begunstigede, være omfattet af en bestemmelse om særeje eller båndlæggelse.

Regulering

Den Danske Dommerforening anfører, at den foreslåede frist for anlæggelse af sag i medfør af forslaget til forsikringsaftalelovens § 104, stk. 4, bør fastsættes til eksempelvis 6 måneder. Dette vil begrænse perioden med usikkerhed efter en forsikringstagers død.

Justitsministeriet har overvejet, om fristen for anlæggelse af retssag mod den begunstigede om regulering efter § 104, stk. 4, bør være kortere end 1 år, men har ikke fundet grundlag for at fravige Arvelovsudvalgets forslag herom.

Som anført i pkt. 2.2.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget skal fristen på 1 år ses i lyset af, at der skal gives fornøden tid til at søge om fri proces til sagen mod den begunstigede og få beskikket værge for umyndige arvinger mv. På den anden side tilsiger hensynet til den begunstigede, at det ikke skal være muligt at rejse en indsigelse efter lang tids forløb på et tidspunkt, hvor den begunstigede har indrettet sig på at have modtaget forsikringssummen. Efter Justitsministeriets opfattelse er udvalgets forslag om en frist på 1 år for anlæggelse af retssag mod den begunstigede udtryk for en hensigtsmæssig afvejning mellem de nævnte hensyn. Lovforslaget er på denne baggrund udformet i overensstemmelse med udvalgets forslag på dette punkt.

Advokatrådet er betænkelig ved udvalgets forslag om en skønspregt udformning af reguleringsreglen i forsikringsaftalelovens § 104. En sådan udformning af reglen vil skabe tvivl om, hvorvidt en uigenkaldelig begunstigelse kan opretholdes.

Finansrådet er betænkelig ved den foreslåede udvidelse af forsikringsaftalelovens § 104 og pensionsopsparingslovens § 4, der dels indebærer, at begunstigelsesindsættelser af tvangsarvinger kan anfægtes, dels indebærer, at også uigenkaldelige begunstigelser kan reguleres. Den foreslåede ændring af forsikringsaftalelovens § 104 og pensionsopsparingslovens § 4 til mere skønspregede regler vil endvidere indebære rådgivningsmæssige udfordringer, indtil der er blevet fastlagt en retspraksis efter bestemmelserne. Finansrådet anfører, at der ikke i bemærkningerne til forsikringsaftalelovens § 104 er taget stilling til omfanget af reguleringen i de tilfælde, hvor en regulering vil indebære, at en livsarvings tvangsarvelod komme til at overstige 1 mio. kr. Finansrådet finder det kritisabelt, at renteforsikringer fritages for underretningskravet og reguleringsreglerne i forsikringsaftalelovens § 102, stk. 3, og § 104, mens ratepensioner skal inddrages under reguleringsreglen.

Professor, dr. jur. Irene Nørgaard, Aarhus Universitet, anfører, at de foreslåede ændringer af reguleringsreglerne i forsikringsaftalelovens § 104 og pensionsopsparingslovens § 4 til mere skønspregede regler ikke er hensigtsmæssige, idet det klare udgangspunkt må være, at de overvejelser, der fører til reglerne om ægtefællers og livsarvingers tvangsarveret tilsvarende må være afgørende for beskyttelsen over for en begunstiget i en forsikrings- og pensionsordning, der kommer til udbetaling ved forsikringstagerens død. Den kraftige udvidelse af testationskompetencen, som Arvelovsudvalgets forslag til ny arvelov indebærer, giver endvidere ikke tilstrækkelige muligheder for at fordele forsikrings- og pensionsbeløb, eksempelvis til et barn frem for andre børn, selvom midlerne medregnes ved beregningen af ægtefællens og de andre tvangsar-

vingers tvangsarveret. Den enkleste løsning vil være at lade beløbene indgå i dødsboet ved beregningen af tvangsarven. På den måde vil børn og ægtefæller være sikret i samme omfang, som hvis der var tale om arv.

Justitsministeriet er enig med Arvelovsudvalget i, at der er behov for at nuancere den bedømmelse, der skal foretages ved en regulering efter forsikringsaftalelovens § 104 og pensionsopsparingslovens § 4. Som anført i pkt. 2.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget bør der således alene ske regulering i tilfælde, hvor der er et reelt økonomisk behov for det.

Justitsministeriet er endvidere enig med Arvelovsudvalget i, at en begunstiget i en forsikrings- eller opsparingsordning som hidtil ikke bør kunne tilpligtes at aflevere et større beløb, end hvad der ville være tilfaldet ægtefællen og livsarvingerne som boslod og tvangsarv.

Hvis en livsarvings tvangsarv ved testamente er blevet begrænset til 1 mio. kr. i medfør af § 5, stk. 2, er det som anført i lovforslagets pkt. 2.2.3. denne beløbsgrænse, der skal iagttages.

Lovforslaget er – i modsætning til Arvelovsudvalgets forslag - udformet således, at også renteforsikringer vil kunne reguleres efter bestemmelsen i forsikringsaftalelovens § 104 og pensionsopsparingslovens § 4. Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 2.3. vil det efter Justitsministeriets opfattelse være betænkeligt helt at udelukke adgangen til at regulering af renteforsikringer, selvom en begunstigelse i en renteforsikring som den absolutte hovedregel ikke vil kunne være urimelig. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at en renteforsikring er blevet tegnet for en betydelig sum i forsikringstagerens levende live alene med det formål at unddrage ægtefællen og livsarvingerne midlerne.

Forsikring & Pension finder, at det bør præciseres i reguleringsreglen i forsikringsaftalelovens § 104, stk. 1, at reguleringen skal ske som om, forsikringssummen var tilfaldet forsikringstagerens *solvente* bo. Endvidere peger Forsikring & Pension på, at der ikke i lovforslaget er taget stilling til, hvad der efter lovudkastets § 104, stk. 3, må anses for et passende beløb til dækning af begravelsesomkostningerne.

På baggrund af høringssvaret fra Forsikring & Pension fremgår det udtrykkeligt af lovforslagets § 1, nr. 3 (forsikringsaftalelovens § 104), og lovforslagets § 2, nr. 3 (pensionsopsparingslovens § 4), at den begunstigede ikke ved en regulering kan tilpligtes at aflevere et større beløb til ægtefællen og livsarvingerne, end hvad der ville være tilfaldet disse som boslod og tvangsarv, hvis forsikringssummen eller opsparingen i stedet var tilfaldet forsikringstagerens eller pensionsopsparerens solvente bo.

Lovforslaget indeholder ikke en nærmere angivelse af, hvad der kan anses for rimelige begravelsesomkostninger. I betænkning nr. 1270/1994 om skifte af dødsboer anføres s. 177f. om boudlæg, at rimelige begravelsesomkostninger i overensstemmelse med hidtidig fulgt praksis er:

”... udgifterne til bedemand, ligklæder, kiste eller urne, rustvognskørsel, annoncering af dødsfaldet, takkekort, pyntning af kirken og kisten, kirkens personale, korsang, bespisning af følget, køb og anlæg af gravsted, graver, gravsten og vedligeholdelse af gravstedet i fredningsperioden.

... Tilkendegivne ønsker i et testamente, traditioner i familien eller på den egn, hvor afdøde boede, afdødes religiøse forhold og boets formueforhold vil i øvrigt kunne bevirke, at der efter omstændighederne kan anerkendes større eller mindre udgifter til begravelsen mv.”

Justitsministeriet kan henholde sig hertil.

Fortolkningsregler mv.

Advokatrådet finder det betænkeligt, at en samlever, der omfattes af standardbegunstigelsesklausulen ”nærmeste pårørende” herved kan få tillagt hele forsikringssummen eller opsparingen. Efter rådets opfattelse bør samleveren i sådanne tilfælde alene modtage ¼ af forsikringssummen eller opsparingen, når der også er livsarvinger.

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med Arvelovsudvalgets forslag.

Hvis en samlever bliver omfattet af standardklausulen ”nærmeste pårørende”, vil den pågældende efter Arvelovsudvalget forslag modtage hele forsikringssummen eller pensionsopsparingen på samme måde, som det er tilfældet, hvis ægtefællen eller livsarvingerne havde været ”nærmeste pårørende”.

Justitsministeriet har ikke fundet grundlag for at indføre en særlig regel om, at den gruppe af samlevere, der omfattes af standardbegunstigelsesklausulen ”nærmeste pårørende” alene skal have tillagt en mindre del af forsikringssummen eller pensionsopsparingen. Hvis forsikringstageren eller pensionsopspareren ønsker en sådan fordeling af midlerne, må dette i stedet fremgå af begunstigelsesindsættelsen.

For så vidt angår de foreslåede regler i forsikringsaftalelovens § 105 a og pensionsopsparingslovens § 5 a om medtagelse af ugifte samlevende i kredsen af ”nærmeste pårørende” anfører **Finansrådet**, at rådgivningen bliver vanskeligere, fordi lovgivningen opererer med flere forskellige samleverdefinitioner.

Som anført i høringsoversigtens pkt. 15 indeholder forslaget til ny arvelov ikke regler om legal arveret for ugifte samlevende.

Forslaget til forsikringsaftalelovens § 105 a, hvorefter visse grupper af ugifte samlevende foreslås medtaget i kredsen af "nærmeste pårørende", er på denne baggrund blevet enklere, idet kredsen af samlevende, der efter lovforslaget kan anses for "nærmeste pårørende", er den kreds, der kan få arveret efter et udvidet samlevertestamente, jf. §§ 87-89 i forslaget til ny arvelov (L 100).

For så vidt angår de foreslåede regler i forsikringsaftalelovens § 105 b, stk. 1, og pensionsopsparingslovens § 5 b, stk. 1, finder **Finansrådet**, at der er behov for en nærmere fastlæggelse af, hvornår forsikringssummen eller opsparingen tilfalder henholdsvis nærmeste pårørende og dødsboet. Der peges på, at begunstigelsesklausulen er blank i pengeinstitutternes eksisterende ordninger, hvis der ikke skal være en begunstiget, og at der således i disse tilfælde ikke sker en indfortolkning af "nærmeste pårørende". Som reglen i forsikringsaftalelovens § 105 b, stk. 1, og pensionsopsparingslovens § 5 b, stk. 1, er formuleret i lovudkastet, bliver resultatet det modsatte.

Professor, dr. jur. Irene Nørgaard, Aarhus Universitet, anfører, at det bør fremgå af den foreslåede regel i forsikringsaftalelovens § 105 b, stk. 2, og pensionsopsparingslovens § 5 b, stk. 2, at forsikringstagerens beslutning om, at der ikke skal være en begunstiget, skal opfylde formkravene til indsættelse af begunstigede i § 103.

Forslaget til forsikringsaftalelovens § 105 b og pensionsopsparingslovens § 5 b indebærer, at forsikringstageren eller pensionsopsparereren fremover udtrykkeligt skal bestemme, at der ikke skal være indsat en begunstiget, hvis midlerne skal tilfalde den pågældendes dødsbo. Er der ikke truffet nogen bestemmelse herom, og er der ikke indsat en begunstiget i ordningen, vil midlerne tilfalde "nærmeste pårørende". Forsikringsselskaber og pengeinstitutter, der i dag ikke anvender standardbegunstigelsesklausulen "nærmeste pårørende" som udgangspunkt for begunstigelsesindsættelser må derfor fremover særligt have opmærksomheden henledt på de nye regler. Reglerne finder efter lovforslagets § 10, stk. 2, alene anvendelse på begunstigelsesindsættelser, der foretages efter lovens ikrafttræden.

I overensstemmelse med høringssvaret fra professor, dr. jur. Irene Nørgaard er det i bemærkningerne til forslaget til forsikringsaftalelovens § 105 b, stk. 2, og pensionsopsparingslovens § 5 b, stk. 2, blevet præciseret, at forsikringstagerens eller pensionsopsparerens beslutning om, at der ikke skal være en begunstiget, skal opfylde formkravene til indsættelse af begunstigede i § 103.

Professor, dr. jur. Irene Nørgaard, Aarhus Universitet, anfører, at overgangsreglen om ”nærmeste pårørende” i § 4, stk. 1, nr. 2, i betænkningens lovudkast må forventes at give anledning til problemer. I den situation, hvor der på indsættelsestidspunktet kun er en ægtefælle, og forsikringstageren efter lovens ikrafttræden får et barn og bliver skilt, kan det således give anledning til tvivl, om barnet er omfattet af overgangsreglen. Der kan endvidere sættes spørgsmålstegn ved, om overgangsreglen er rimelig. Der er således stor forskel på en uigenkaldelig indsættelse, hvor hvilken der er ydet vederlag, og den omstændighed, at en tvangsarving eller nærmeste pårørende blot er indsat som begunstiget.

Med baggrund i professor, dr. jur. Irene Nørgaards bemærkninger til overgangsreglen i § 4, stk. 1, nr. 2, i betænkningens lovudkast (lovforslagets § 10, stk. 1, nr. 2), har Justitsministeriet i bemærkningerne til bestemmelsen bl.a. redegjort for den situation, hvor forsikringstageren på indsættelsestidspunktet er gift, får et barn og senere bliver skilt. I en sådan situation bliver barnet ”nærmeste pårørende” i stedet for ægtefællen. Hvis barnets status som ”nærmeste pårørende er opnået efter lovens ikrafttræden, skal de nye regler anvendes. I modsat fald skal de hidtidige regler anvendes.

III. Lovforslaget

Der er i lovforslaget foretaget en række mindre ændringer af navnlig redaktionel og sproglig karakter.

Disse ændringer er ikke medtaget i nedenstående oversigt, der således alene redegør for de punkter, hvor de fremsatte lovforslag i indholdsmæssig henseende adskiller sig fra lovudkastene i betænkningen.

Forslag til Arvelov (L 100)

- I lovforslagets § 5, stk. 2 (lovudkastets § 5, stk. 2), foreslås det, at en beløbsbegrænsning af et barns tvangsarv automatisk finder anvendelse i forhold til arveladerens børnebørn mv., medmindre arveladeren ved testamente har truffet anden bestemmelse. Efter udvalgets lovudkast skal der ved testamente træffes en udtrykkelig bestemmelse om beløbsbegrænsning i forhold til børnebørn mv.
- I lovforslagets § 7 (lovudkastets § 7) er der efter stk. 1 indsat et nyt stykke, der fastslår, at ægtefællen har fortrinsret til at overtage et aktiv, som ægtefællen ejer i sameje med både boet og en arving. Hvis aktivet er fuldstændigt særeje i boet, har en særlivsarving efter den førstafdøde ægtefælle dog fortrinsret, hvis aktivet har en særlig erindringsværdi for den pågældende, medmindre aktivet er omfattet af § 11, stk. 1 (ægtefællens ret til forlods

at udtage genstande, der tjener til personlig brug eller til mindreårige børns brug), eller der er tale om ægtefællernes hidtidige fælles bolig.

- I lovforslagets § 10 (lovudkastets § 10) foreslås det, at en fjerdedel af ægtefællens legale arvelod er tvangsarv. Efter udvalgets lovudkast udgør ægtefællens tvangsarv halvdelen af den legale arvelod.
- I lovforslagets § 11, stk. 3 (lovudkastets § 11, stk. 3), foreslås det, at også løbende livsbetingede ydelser, der kommer til udbetaling i anledning af dødsfaldet skal indgå ved beregningen af ægtefællens ret til suppleringsarv. Efter udvalgets lovudkast medregnes løbende, livsbetingede ydelser ikke.
- I lovforslagets § 13 (lovudkastets § 13) fastslås det, at en særlivsarvings fortrinsret til at overtage et aktiv, der har særlig erindringsværdi for den pågældende, tillige må vige for ægtefællens ret i det omfang, aktivet er ægtefællernes hidtidige fælles bolig. Efter udvalgets lovudkast har en særlivsarving også fortrinsret til ægtefællernes hidtidige fælles bolig, hvis boligen har særlig erindringsværdi for den pågældende.
- I lovforslagets § 22, stk. 1, nr. 2 (lovudkastets § 22, stk. 1, nr. 2) foreslås det, at formueoversigten skal omfatte alle den længstlevende ægtefælles fællesejemidler, uanset om midlerne indgår i det uskiftede bo.
- I lovforslagets § 26, stk. 2 (lovudkastets § 26, stk. 2) foreslås der som 2. pkt. indsat en regel om, at livsarvingerne ikke kan give afkald på skifte af det uskiftede bo og samtidig bevare deres arveret.
- Det foreslås, at lovforslagets § 30 (lovudkastets § 30) udformes således, at der er overensstemmelse med vederlagskravsreglerne i § 23 i lov om ægteskabets retsvirkninger. Udvalgets lovudkast går på enkelte punkter videre end § 23 i lov om ægteskabets retsvirkninger.
- Udvalgets forslag om legal arveret for ugifte samlevende (§§ 40-44 i udvalgets lovudkast) er ikke medtaget i lovforslaget.
- I lovforslagets § 48, stk. 2 (lovudkastets § 53, stk. 2), foreslås det, at den, der har begået visse strafbare forhold over for en slægtsarving ved dom skal kunne frakendes retten til arv efter den forurettede. Efter udvalgets lovudkast kan sådan frakendelse alene ske i forhold til slægtninge i opstigende linie.

- I lovforslagets § 58, stk. 1, foreslås det, at tvangsarv kan båndlægges, indtil livsarvingens fyldte 25. år. Efter udvalgets lovudkast kan båndlæggelse ske indtil livsarvingens fyldte 24. år.
- § 58, stk. 2, i udvalgets lovudkast om båndlæggelse ud over livsarvingens fyldte 24. år, når livsarvingen er under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, er ikke medtaget i lovforslaget.
- I lovforslagets § 59 (lovudkastets § 64) er det præciseret, at arveladerens adgang til at træffe testamentarisk bestemmelse om, hvorvidt arveretten skal dækkes af fælleseje eller særeje, også gælder for friarv.
- Lovforslagets § 64 indeholder regler om oprettelse af vidnetestamenter og viderefører de gældende regler i arveloven med enkelte ændringer. Lovforslagets § 64 træder i stedet for reglen i lovudkastets § 69 om oprettelse af midlertidigt testamente over for en advokat, der således ikke er medtaget i lovforslaget.
- Lovforslagets §§ 87-89 indeholder regler om oprettelse af udvidet samlevertestamente og gentager i en noget ændret udformning reglerne i lovudkastets §§ 92-94. Den ændrede udformning har til formål at fastslå, at kravet om, at parterne skal leve sammen på fælles bopæl og enten vente, have eller have haft fælles barn, eller have boet sammen på den fælles bopæl i mindst 2 år, først skal være opfyldt på tidspunktet for den førstafdøde samlevers død. Efter udvalgets lovudkast skal betingelserne være opfyldt på oprettelsestidspunktet. Det foreslås endvidere, at en samlever i uskiftet bo ikke gyldigt kan oprette et udvidet samlevertestamente.

Forslag til lov om ændring af forsikringsaftaleloven samt forskellige andre love (Begunstigelser i forsikringsordninger og ændringer som følge af arveloven mv.) (L 101)

(Oversigten omhandler alene forslagene til ændring af forsikringsaftaleloven og pensionsopsparingsloven i lovforslagets §§ 1 og 2, idet betænkning nr. 1473/2006 ikke indeholder egentlige lovudkast om de ændringer, der foreslås i §§ 3-8)

- I forslaget til forsikringsaftalelovens § 102, stk. 3 (lovforslagets § 1, nr. 1), og pensionsopsparingslovens § 2, stk. 3 (lovforslagets § 2, nr. 1), præciseres det, at underretningen om begunstigelsesindsættelsen skal sendes til den danske skifteret, der behandler dødsboet efter forsikringstageren eller pensionsopspareren, jf. lov om skifte af dødsboer § 2.

- I forslaget til forsikringsaftalelovens § 105 a (lovforslagets § 1, nr. 5) og pensionsopsparingslovens § 5 a (lovforslagets § 2, nr. 5), foreslås det i stk. 2, at en samlever for at være omfattet af standardbegunstigelsesklausulen ”nærmeste pårørende” skal opfylde betingelserne for at opnå arveret efter et udvidet samlevertestamente oprettet i medfør af §§ 87-89 i forslaget til arvelov.
- Det foreslås, at også renteforsikringer skal være omfattet af både underrettningsreglen og reguleringsreglen i henholdsvis forsikringsaftalelovens § 102, stk. 2, og 104 og pensionsopsparingslovens §§ 2, stk. 3, og 4. Udvalgets udkast til ændring af forsikringsaftalelovens § 118, stk. 1, 1. pkt. (lovudkastets § 1, nr. 6), er således ikke medtaget i lovforslaget.